

SLOVENSKI JADRAN

LETO II. ŠTEV. 14

Koper, petek 3. aprila 1953

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

TITO
ZOPET MED NAMI

Po tritedenski odsotnosti je predsednik jugoslovanske republike zopet stoplil na tla svoje domovine. Milijoni Jugoslovanov, ki so po radijskih vesteh in po časopisu spremljali vsak njegov korak v London in z navdušenjem odobravali gradnjo trdne stave miru in prijateljstvu med Jugoslavijo in Veliko Britanijo, so ga z nepopisnimi ovacijami zopet sprejeli v svoji sredi. Manifestacije v Splitu in na vsej poti od Splita do Beograda niso bile samo izraz ljubezni ljudstva do voditelja, temveč tudi izraz ponosa, da si je Jugoslavija v teh dneh s svojo zniroljubno politiko pridobila še večji ugled in simpatije med vsemi svodoljubnimi narodi sveta.

O rezultatih londonskih razgovorov so vsi svetovni časopisi pisali sicer na različne načine, vendar se je večina od njih strinjala v tem, da pomenijo velik prispevek k utrditvi miru v svetu. Najbolje pa jih je ocenil maršal Tito v svojem govoru Beograjanom, ko je dejal: »Obisk v Veliki Britaniji je pokazal, da je zmaga upornosti narodov Jugoslavije za doseg enakopravnosti med manjimi in velikimi narodi. V Veliki Britaniji so gledali na Jugoslavijo kot zavezniško državo, ki ni dala samo v vojni skupaj z Veliko Britanijo in drugimi zaveznički največ žrtv za svobojo in neodvisnost, temveč tudi pozneje v borbi proti napadnim poskurom Sovjetskega zloka.«

Važen del londonskih razgovorov je bilo tudi vojaško področje. O tem sicer niso izdali nekega predloga, nenjega poročila, vendar lahko po izjavah odgovornih državnikov sklepamo, da je ves čas razgovorov prevladovala ideja o skupni obrambi v primeru napada in da sta v tem pogledu dosegli Jugoslavija in Velika Britanija popolno soglasje. V Londonu so se strinjali z menjem Jugoslavije, da bi bila lokalizirana vojna nemogoča. To je potrdil tudi sam predsednik angleške vlade Churchill, ki je v svoji zdravici dejal: »Mi smo vaši zaveznički. Če bo Jugoslavija napadena, bomo mi umirali skupaj z vami.«

Mnogi novinarji so se ves čas obiskali zanimali za Titovo mnenje o situaciji, ki je nastala po Stalinovi smrti. Njihovo radovednost je nekoliko potoljal že državni tajnik za zunanjje zadave Koča Popovič na tiskovni konferenci v Londonu, maršal Tito pa je v svojem govoru v Beogradu potrdil, da so se tudi o tem razgovarjali v Veliki Britaniji. Poudaril je, da on ne verjame, da bi Stalinovi nasledniki izvali svetovno vojno.

Ö tržaškem vprašanju so razpravljali v Londonu le v okviru splošnih vprašanj. Po londonskih razgovorih ni nastopal glede tega in glede odnosov z Italijo sploh noben nov moment. Maršal Tito je že večkrat predlagal neposredne stike med jugoslovanskimi in italijanskimi državnikimi za rešitev tržaškega vprašanja, vendar z italijanske strani ni bilo doslej še nobenega odgovora. Razumljivo je, da si tako Jugoslavija kot ves svodoljubni svet želi rešitev te sporne točke, vendar je prav tako jasno, da Jugoslavija ne bo reševala tega vprašanja na neenakopravnih podlagi in brez upoštevanja njenih tradicionalnih interesov.

Za razvoj zadružništva in socialističnih odnosov na vasi

Ze dolgo časa po vsej naši državi razpravljajo o problemih kmetijstva ter o socialistični politiki na vasi v zvezi z novim gospodarskim položajem, ki je nastal po sprostivti jugoslovanskega gospodarstva in po prekiniti z administrativnim reševanjem gospodarskih vprašanj.

Na vseh drugih področjih, zlasti v industriji, smo prehodili že precejšnjo pot ter je doba administrativnega vodstva v gospodarstvu že daleč zadaj. To je prineslo vsemu gospodarstvu nemajne koristi. Na področju kmetijstva pa še danes obstaja marsikar, kar je v protislovju s splošnimi gospodarskimi pogoji, ki vladajo v državi. Predvsem velja to za zadružarstvo. V času administrativnega socializma so ustavili v Jugoslaviji izredno veliko število delovnih zadrug. Velik del kmetov je vstopal v te zadruge, kot je ugotovil tovarš Kardelj v svojem članku, ki je bil objavljen tedeni v Borbi pod naslovom »O nekaterih problemih naše politike na vasi«, da bi več dobili od družbe odnosno da bi družbi manj dajali, ne pa da bi več in bolje proizvajali in s tem izboljšali svoj in splošni živiljenjski standard.

Vprašanje delovnih zadrug, katerih člani so vstopali vanje na ta način in zaradi tega, je mogoče reševati samo z administrativnimi ukrepi, to je z nasiljem, kot rešujejo vprašanje težke krize sovjetskih kolhozov moskovski birokrati, ali pa s privilegiji, ki naj bi jih dobivali te zadruge na račun skupnosti. Ekonomske privilegije pa navajajo ljudi na parazitem ter že v načinu onemogočajo vsako borbo za povečanje produktivnosti dela ter gospodarsko konsolidacijo zadruge.

Današnja pot, po kateri hodi socialistična Jugoslavija, pa narekuje drugačne rešitve. Gre za to, da se odstranijo vsi ostanki administrativnega upravljanja v gospodarstvu kot vse umetne oblike, ki so bile nujen rezultat dobe administrativnega vodstva gospodarstva. — Treba je osigurati večjo širino in svobodo v oblikah kmečkega zadružništva in v drugih socialističnih oblikah kmečkega proizvodnje, kot ugotavlja tovarš Kardelj v svojem članku.

Vsako prisiljevanje ter ustvarjanje umetnih konstrukcij prinaša samo negativne ekonomske rezultate. O tem je dovolj zgovorna dosedanja jugoslovanska praksa, ki je v začetku šla po sovjetskih stopinjah. Tudi v Jugoslaviji, kot zaostali državi, se je v začetku premalo vodilo računa o tisti objektivni zakonitosti, ki jo je Marx izrazil z naslednjimi besedami:

»Neka družbenega formacija ne propade nikoli prej, dokler se ne razvijejo v njej vse produktivne sile, ki se lahko v njej razvijejo. Nikoli ne nastojajo novi višji odnosni proizvodnje prej, kot so se rodili materialni pogoji za njihov obstoj v nedih same stare družbe.«

Tovarš Kardelj ugotavlja v svojem članku, da je treba jugoslovansko kmetijstvo osvoboditi vseh elementov administrativnega vodenja ter postaviti njegov razvoj na temelj svobodnega tekmovanja gospodarskih sil. To pa ne pomeni, da bi prepustili v bodoče kmetijsko proizvodnjo, da se razvija, kakor hoče, da se razvija neodvisno od socialističnega sektorja gospodarstva. To ne pomeni, da bi izgubili izpred oči perspektivo njene socialistične preobrazbe.

Samo po sebi je razumljivo, da bi spontano gibanje male blagovne proizvodnje — v pogojih svobodnega tržišča ter brez aktivne gospodarske intervencije socialističnega gospodarskega sektorja — nujno in stalno ustvarjalo kapitalistične odnose na vasi. Tov. Kardelj poudar-

Pomlad v gorah

ja v svojem članku, ko govorí o takih možnostih: »Proti takim procesom smo mi ne samo kot borci za socializem ter za oblast delovnega ljudstva — temveč tudi zato, ker v našem političnem sistemu taki pro-

cesi nujno vodijo k krepitvi birokratizma ter v skrajni liniji zopet k administrativni intervenciji na področju kmetijstva.«

V prihodnje bo še vedno najvaž-

(Nadaljevanje na 2. strani)

V trgovinstvu bo potrebno več socialistične morale in manj parol »trgovina je trgovina«

V torek sta v Kopru na ločenih sejah razpravljala okrajski zbor in zbor proizvajalcev o stanju v trgovini, o poročilu Sveta za notranje zadeve o izpolnitvi plana investicij za lansko leto.

Dobrišen del diskusije so delegati posvetili obravnavanju nekaterih nezdarnih pojmov v trgovini. Ugotovili so, da so cene nekaterih artiklov previsoke, kar povzroča upravičeno

nezadoljivo potrošnikov. Lani so bile cene v koprskem okraju za povprečno 18% višje kot v drugih okrajih, v samem okraju pa so bile n. pr. v Izoli in Piramu višje kot v Kopru itd. Vse to je posledica nezadostne konkurenčnosti, visokih stroškov podjetij, slabega dela trgovskega kadra itd. Številni delegati so se strinjali s predlogom, da bi nekatera trgovska podjetja iz Slovenije odpela v okraju svoje podružnice, s čimer bi se preprečil monopolistični položaj naših trgovskih podjetij.

Vodstva trgovskih podjetij bi se morala že enkrat zavedati, da so zato tu, da čim bolj ugodijo željam potrošnikov. Nikakor se ne smejo več ponavljati primeri, da bi posamezne trgovine visoko navajale cene tistim artiklom, ki gredo dobro v promet ali se posluževale lažne reklame za slabo blago. Vodstva trgovskih podjetij se morajo zavedati, da naši delovni ljudje težko zasluzijo denar in jih ob nakupu pravilno informirati o kvaliteti artikla, ki ga prodajajo. V trgovini in gostinstvu bo potrebno več socialistične morale in socialističnih odnosov med trgovcem in potrošnikom in manj parol »trgovina je trgovina«, o kateri nekateri misljijo, da jih opravičuje za vse kar store.

Precjer je bilo kritik tudi na račun podjetja Vino v Kopru, ki je lansko jesen odkupovalo grozdje po zelo nizkih cenah, vino pa se je medtem zelo podražilo. Predstavnik podjetja Vino je k temu pripomnil, da so zvišanju cen vinu krivi kupci od drugod, ki kupujejo vino po visokih cenah. Seveda pa vplivajo na neprestano naraščanje cen vino tudi drugi faktorji. O tem vprašanju pa bo potrebna širša diskusija v republiškem (Nadaljevanje na 2. strani)

Novi nasadi matičnjaka ameriških trsnih podlog v Zavodu za pospeševanje gospodarstva v Škocjanu

Zasedanje okrajnega zбора in zбора proizvajalcev v Kopru

Pri preprečevanju kriminalistike, gospodarske sabotaže in tihotapstva mora sodelovati vse ljudstvo - Za vzgojo mladine so odgovorne tudi organizacije

(Nadaljevanje s 1. strani)

in zveznem merilu, da bi se cene vnu kolikor toliko stabilizirale. Predstavnik podjetja Vino je dejal, da je njihovo podjetje pripravljeno razdeliti dobiček od lanskega vina, ki znaša okrog 10 milijonov dinarjev, tistim kmetom, ki so poceni prodajali grozdje.

Deležati so kritizirali tudi poslovanje zunanjega trgovine, zlasti počasne dobave. Predlagali so, da bi Vojška uprava dosegla spremembu sporazuma z Zavezniško vojško upravo v Trstu iz leta 1948, glede deponiranja denarnih sredstev v Banki d'Italia, ker je mnogokrat tam denar ležal in je prisoj zaradi tega do zastopa pri nabavah. Omenili so tudi, da nekatera podjetja na svojo roko sklepajo trgovske pogodbe z inozemstvom, kar je sicer konkurenčno in zdravo, vendar se pri tem nekateri posamezniki okoriščajo z visokimi provizijami pri nakupu.

Gledate odkupa kmetijskih pridelkov za izvoz so ugotovili nezadovoljivo stanje. Od flanske kmetijske proizvodnje smo izvozili samo 27%, kar je odločno premalo. V zvezi s tem pada dobršen del krivide na samog odkupnega podjetja, delno pa tudi na kmete. Predvsem se ne sme kmetom daimigrati cen, ampak jim pustiti svobodno stimulacijo za njihov trud. Z druge strani pa je treba zahtevati od kmetov assortiment pridelkov in kvaliteto in glede na to različno formiranje cen.

Na obeh sejah so sprejeli odgovar-

Za razvoj zadružništva in socialističnih odnosov

na vasi

(Nadaljevanje s 1. strani)

nejša naloga na področju kmetijstva razvijanje kmečkega zadružništva, in sicer od najnižjih oblik do najvišjih, to je do proizvajalnih zadrug.

Ta naloga izhaja tako iz gospodarskih razlogov, ker zadružarstvo pomni bolj rentabilne oblike poljedelske proizvodnje, po drugi strani pa usmerja kmeta k socializmu. Obenem lahko zadružništvo zajame takoreč vse delovne kmete ter jih povezuje v najbolj osnovnih oblikah sodelovanja obenem pa jih navezuje na socialistično gospodarstvo.

Delovne zadruge bodo ostale tudi v naprej eden od najbolj razvitih socialističnih oblik poljedelske proizvodnje. Da pa bodo dobile svoje pravo mesto, jih je treba predvsem osvoboditi vseh omahljivih članov ter jih postaviti v iste gospodarske pogoje z vsemi ostalimi kmečkimi prizvajalcji.

Zvezni izvršni svet je izdal v soboto uredbo, ki vsebuje predpise o reorganizaciji kmečkih delovnih zadrug na novih osnovah. Uredba ureja način izstopanja iz kmečkih delovnih zadrug ter imovinske odnose pri izstopanju. Pri reševanju imovinskih odnosov bodo pristojna redna sodišča. Po dosedaj veljavnih predpisih so člani lahko izstopili šele 3 leta po vstopu v zadrugo. Pri vstopu v zadrugo so moral sprjeti gotove obveznosti, ki so imele namen otežiti izstop iz zadruge. Vse to sedaj odpade. Tudi ni nobenega roka za izstop.

Sicer pa so oblasti v zadnjem letu pospeševali razpuštanje tistih delovnih zadrug, ki niso bile rentabilne. Tako je bilo v času od prvega januarja 1952 do 1. januarja 1953 razpuščenih 2.067 kmečko-delovnih zadrug ter jih je sedaj ostalo od 6.888 le še 4.821.

Kmečke delovne zadruge, zgrajene na načelu brez pogojne prostovoljnosti ter na zavesti njihovih članov, bodo lahko v prihodnje pokazale svojo pravo gospodarsko vrednost. S tem bodo postale privlačne za posamezne kmete, ki se bodo za vstop v zadrugo gotovo odločili, ko bo to postal za njih zares gospodarsko koristno in nujno.

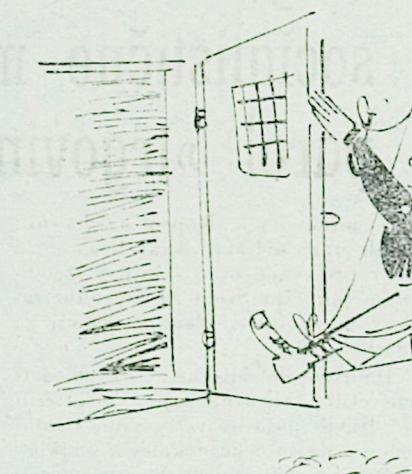
In tak razvoj bo socialistična družba aktivno podpirala. Toda ne s prisilnimi sredstvi, niti ne s privilegiji ali z drugimi administrativnimi ukrepi, temveč izključno z gospodarskimi sredstvi.

jajoče sklepe glede na diskusijo o trgovini. V prihodnje bo potrebno bolj upoštevati predpise in uesti večnost solidnosti v poslovanju. Strokovnost kadra je na razmeroma nizki stopnji in bo potrebno organizirati zadnje tečaje in obisk šol. Predstavniki nekih podjetij se sicer niso strinjali, da bi delovala v okraju konkurenčna podjetja iz Slovenije (kar pomeni, da jim splošni interesni niso preveč pri sreči) končno pa so se le zedinili, da bodo v okraju lahko delovala konkurenčna podjetja, toda pod enakimi pogoji kot domača. Na koncu so sprejeli še sklepe o dvigu kulturnega izgleda v lokalih, o dovoječnih napisih na blagu in na poslovničnah, o kulturni postrežbi itd. Gledate podjetja Vino so menili naj okrajni gospodarski svet se stavi posebno komisijo, ki bo pregledala dobiček tega podjetja in vso stvar rešila v korist prizadetih. Deležati so poudarili, naj v prihodnje delavski sveti trgovskih podjetij storite vse, da bi odstranili ugotovljene pomankljivosti in napake.

V poročilu Sveta za notranje zadeve je bilo predvsem prikazano stanje kriminalistike, ki je lani nekoliko porasla, gospodarske kriminalistike, tihotapstva in mladinskega kriminala. Deležati so menili, da je potrebno pooskrbiti ukrepe in odpraviti pasivnost pri nekaterih podjetjih in posameznikih do takih pojmov. V okraju je bilo celo več primerov, da so nekatera podjetja prikrivala malverzacija, namesto, da bi take primere takoj javljala na pristojna mesta. Svet za notranje zadeve pa seveda ne bo imel večjih uspehov, če mu ne bodo pravočasno signalizirali vse negativne pojave in če ne bo vse ljudstvo razumelo, da je v interesu vseh ostra borba proti kriminalistiki.

Zelo pereč je tudi problem številnih negativnih pojmov pri mladini. Deležati so menili, da je to predvsem stvar vzgoje in da lahko tu največ napravijo starši in učitelji. Treba je najti način, da se mladoletnikom zabrani gledanje slabih filmov.

V Trstu so obsodili krive nerodov - (seveda, glavnim krivcem, ki so v Rimu, se pri tem ni nič hudega zgodilo!)

Ob 10-letnici Prvega koroškega bataljona

Organizacije ZB NOV okraja Slovenskega proračuna po društvenem planu za tekoči proračunsko leto. Treba je bilo razdeliti 7.862.000 din, kolikor ima občina po družbenem planu na razpolago, na različne potrebe, kar pa so odiborniki skrbno opravili. Preej razprave je bilo zlasti okrog problema popravil po šolah v občini, ki zahtevajo zaradi slabega stanja, v katerem se po večini nahajajo, preej izdatkov. Ti so sicer skrčeni na najnujnejši minimum, vendar predstavljajo precejšnjo postavko v proračunu, kar spet kaže skrb in razumevanje odpora za ta problem. Govora je bilo tudi o vedovodu, ureditvi Postojne kot turističnega mesta itd. itd. Pročravan je bil soglasno sprejet.

Na zasedanju so še sprejeli nekaj gospodarskih ukrepov. Zlasti živahnemu razpravljalni o dodelitvi zemelje agrarne reforme raznim interesantom, za zaključek pa so še odobrili sklepe, ki jih je na svoji seji sprejel svet za kulturo in prosveto.

Zasedanje MLO Postojna

V soboto so se zbrali na zasedanje ljudski odiborniki postojanske mestne občine. Na programu so imeli spre-

mov, branje sumljivje literature, ki jo večkrat pretihotapijo iz Trsta, in obisk raznih večernih plesnih in zabav ter da bi bilo mladini treba večkrat vseči ljubezen do dela in ji prikazati vse negativne posledice brezdelja in postopanja. Tu čakajo velike naloge ne samo starše, temveč tudi vse naše množične organizacije.

Na obeh sejah so tudi obširno razpravljali o delovanju organov na blokih, ter navedli nekatera primeire, ki negativno vplivajo na prebivalce okraja in na tujece. Preej kritike je bilo na račun organov carinske službe. Čeprav ta služba ne spada pod kompetenco okraja, so deležati menili, da je njihova dolžnost, da te napake kritizirajo in prijavijo. Sklenili so priporočati pristojnim organom, da se na blokih uvede večja ekspeditivenost in da se posamezne organe opozori na večjo vladost. Deležati pa so se povsem strinjali, da bo potrebna še večja ostrost za preprečevanje tihotapstva, in menili da bi moralno tudi sodišče izrekati strožje kazni za tihotapec.

Ob koncu so še predlagali, naj se čimprej reši vprašanje osebnih izkaznic za jugoslovanske državljanje, nadalje, da je treba po mestih, vavnih in po podjetjih organizirati gospodarske čete in oskrbeti gospodarske pravne ter uvesti stalno dimnikarsko službo.

Deležati okrajnega zabora so sklenili, da se odvzame imuniteto nekdanjemu članu tega zabora Oskarju Savarinu, ki je zagrešil kaznivo dejanje pri poslovanju kot direktor podjetja ADRIA. Niso pa se strinjali s postopkom tožilstva, ki je izdal oznanjenje, da je tožbeni zaporni način, preden mu je okrajni zbor odylez imuniteto. Deležati so zahtevali, da se odgovornega organa tožilstva pokliče na odgovornost.

Na podlagi uredbe o izdaji novih delovnih knjižic

Na podlagi uredbe o izdaji novih delovnih knjižic (Uradni list FLRJ 7/25) in prenos veljavnosti na ozemlje tukajšnjega ozemlja z Uredbo 98/10-52 (Uradni list VUJLA), se bodo izdajale oziroma zamenjale delovne knjižice za delavce in načelnost uradov, ustanov in podjetij, kakor tudi zadružnih in družbenih organizacij.

Knjižica bo izdana oziroma zamenjana na podlagi vprašljivne poleg in bo izpolnjena z glavnimi podatki: osebnimi, o strokovnosti in kvalifikaciji, o vajenški dobi, o celotni prejšnji zaposlitvi, o času izvendelovnega razmerja, ki pa se bo štele v pokojnino, t. j. prva svetovna vojna, narodnoosvobodilna borba, internacije in politični zapori, udeležba na prostovoljnem delu, kot gradnja mladinskih prog, avtocesta in gozdne akcije itd.

Potrebno je, da se s tem seznamijo vsi delovni ljudje okraja, ker to ni samo delo biroja za posredovanje dela, ki bo izdajal delovne knjižice in pa komisij, ki so v podjetju in ustanovah določene za pravilo prijavnih pol z dokaznim građivom za vsa službena leta posameznikov, ampak mora vsak uslužbenec in delavec vzet resno in brez odlašanja dostaviti komisiji v podjetju, kjer dela, vsa dokazila svojih dosedanjih uslužbenih let in se zato rešitev teh vlog vleče v mesece in celo v leta.

Nova delovna knjižica bo vse na-

vedene težave avtomatično odpravila, dolžnost pa je vsakega, da si takoj preskrbi vse dokumente za celotno službovanje.

Važen činitelj knjižice je rubrika

»kvalifikacija posameznika« in ta bo vpisana posamezniku na podlagi strokovnega izpita ali diplome, ki dokazuje, da je delavec polkvalificiran. Zaradi ureditve te točke bodo postavljene izpitne komisije, za določitev stopnje kvalifikacije tistih, ki še nimajo urejene dokumente, imajo pa pogoje za to ali ono zvanje.

Po izdaji delovne knjižice ne bo mogče nastopiti v delovno razmerje brez nje, ki bo pa delavec na svojo lastno zahtevo prejel od Uradnika za posredovanje dela.

Sprehod PO SVETU

PROTIDEMOKRATIČNI VOLILNI ZAKON V ITALIJII

Predsednik italijanske republike je v torku podpisal zakon, ki spreminja dosedanja določila za volitve v poslansko zbornico. V tem novem zakonu je predvideno povezovanje list kakor tudi razdeljevanje 65% mandatov strankam ali grupi strank, ki dosežejo nad 50% glasov. S tem protidemokratičnim volilnim zakonom je dejansko zagotovljeno vladni skupini 380 sedežev v poslanski zbornici, vsem drugim pa 209.

je tudi severnokorejski ministrski predsednik izrazil pripravljenost za nadaljevanje pogajanj.

V torku je tudi kitajska vlada uradno poslala svoje nove predloge za pogajanja o premirju na Koreji glavni skupščini OZN. Ameriški uradni krogi poudarjajo, da se bo v prihodnjih 48 urah pokazalo, če Kitajska in Severna Koreja zares želite konec vojne na Koreji, ali pa je vse skupaj samo propaganda.

KONČNO SO SE LE SPORAZUMELI O NOVEM TAJNIKU OZN

Predstavniki petih velesil, ki so se sestali, da bi proučili vprašanje naslednika Tryge Liea v glavnem tajništvu OZN, so se dogovorili, da bodo predlagali kandidaturo švedskega diplomata Dagga Hammarskjölda. Takoj po sestanku so sklicali Varnostni svet, ki je sklepal o njihovem priporočilu. Varnostni svet je z 10 glasovi ob enem vzdržanem (nacionalistična Kitajska) sklenil priporočiti glavni skupščini kandidaturo Dagga Hammarskjölda za glavnega tajnika OZN. Kandidaturo je predlagala francoska delegacija.

Dag Hammarskjöld je star 48 let in je minister brez listnice v švedski vladi, v kateri je bil poprej podtajnik v ministru za zunanj zadeve. Velja za izvedenca v gospodarskih vprašanjih.

ZAKLJUČEK FRANCOSKO-AMERIŠKIH RAZGOVOROV

Konec preteklega tedna so se zavjučili v Washingtonu francosko-ameriški razgovori, ki so potekali v soglasju med obema državama. Razgovorih so izdali uradno poročilo, v katerem je med drugim rečeno, da udeležitev Francije v evropski skupnosti, ne spremenja v ničemer njenih interesov in njene odgovornosti izven Evrope. Obe vladi sta se sporazumiли o nujnosti, da se kolikor mogoče kmalu spravi v izvajanje evropske obrambne skupnosti, ki bo ustvarilne ugodne tla sodelovanje med Francijo in Nemčijo, od česar bi imela atlantska skupnost korist, enotnost in varnost Evrope pa bosta okrepila.

Izdaja novih delovnih knjižic

Na podlagi uredbe o izdaji novih delovnih knjižic (Uradni list FLRJ 7/25) in prenos veljavnosti na ozemlje tukajšnjega ozemlja z Uredbo 98/10-52 (Uradni list VUJLA), se bodo izdajale oziroma zamenjale delovne knjižice za delavce in načelnost uradov, ustanov in podjetij, kakor tudi zadružnih in družbenih organizacij.

Knjižica bo izdana oziroma zamenjana na podlagi vprašljivne poleg in bo delodajalec samo vpisal število let, mesecev in dni zaposlitvi, ki je dolični delal v podjetju, ampak prištel k številu prejšnjih službenih let, ki so že v knjižici zabeležene. Tako bo delavec odnosno uslužbenec veden na tekčem kolikor uslužbenih let ima za seboj za pokojnino in ostalo. Ni odveč, če tukaj tudi pripomnilo, na kakšne težave dosedaj pridejo tisti, ki iščajo pravice za pridobitev pokojnine, predvsem vzdove in ostali, ki nimajo urejenih dokumentov za dokaz vseh službenih let in se zato rešitev teh vlog vleče v mesece in celo v leta.

Nova delovna knjižica bo vse načelne težave avtomatično odpravila, dolžnost pa je vsakega, da si takoj preskrbi vse dokumente za celotno službovanje.

Važen činitelj knjižice je rubrika »kvalifikacija posameznika« in ta bo vpisana posamezniku na podlagi strokovnega izpita ali diplome, ki dokazuje, da je delavec polkvalificiran. Zaradi ureditve te točke bodo postavljene izpitne komisije, za določitev stopnje kvalifikacije tistih, ki še nimajo urejene dokumente, imajo pa pogoje za to ali ono zvanje.

Po izdaji delovne knjižice ne bo mogče nastopiti v delovno razmerje brez nje, ki bo pa delavec na svojo lastno zahtevo prejel od Uradnika za posredovanje dela.

K. M.

Nova frekvenca električnega omrežja v Istri

«Kaj vrata že zopet podirajo! Komaj so dobro postavili, pa spet spreminjajo!»

Tako in morda še kako drugače so modrovali ter besedičili mimo-idoči nevedenčni na svojih službenih in neslužbenih izprehodih mimo provizorično postavljene prostozačne transformatorske postaje v Kopru.

«Ampak vendar — nekaj pa res priznajajo. Le kaj neki?» — so ugibali drugi, opazjujoč razgibanost gradbišča, kamor so z vso naglico dovozali razni gradbeni material ter podpirali leseno konstrukcijo provizorija.

«Zdravo tovariši! Kaj boste pa tukaj postavili? Ali bo kaj lepega?» — so se oglaševali pogumnejši ter radovedno ogledovali pravkar izdehan opaž z betonske temelje.

«To bo pa nova transformatorska postaja», (kateri pa po domače pravijo kar centrala ali kabina), so odgovarjali delavci veselih obrazov ter neozirajo se na radovedneče nadaljevali z delom.

In res — gradbišče nove transformatorske postaje je zadihalo s polnim pljuči. Brnenje tovornih avtomobilov, s katerimi so nepretrgoma dovozali gradbeni in ostali material, se je mešalo z oglušujočim ropotom betonskega mešalnika. Sem pa tja se kaj zataknilo pa zopet steklo po že vnaprej določenem planu.

«No! Kakšno pošast rogato pa tamle delijo?» so začudeno spraševali mimo-idoči, ko so opazovali transport 7 ton težkega oljnega stikala 60 kV, ki so ga pripeljali iz Ljubljane. Višek njihovega začudenja in odobravanja pa je bil ob pričakovanju dovoza in razkladanja 24 ton težkega transformatorja. Sto in sto vprašani so zastavljeni opazovalci. Na vsako vprašanje so dobili odgovor ali pojasnilo delaveev, katerim je bila poverjena naloga zgraditi prostozačno razdelilno transformatorsko postajo (RTP) v Kopru.

V zvezi z obnovno rudniku črnega premoga v Sečovljah ter rekonstrukcijo ostalih industrijskih objektov v Slovenski Istri je bilo nujno rešiti problem zadostne količine za to potrebne električne energije, kakor tudi v vsakem primeru zagotoviti zelo občutljivemu potrošniku-rudniku v Sečovljah — možnost nepretrganega obratovanja. Do sedaj se je lahko cone B preskrbovala z električno energijo 42 Hz samo po 27 kV daljnovidu preko Rocola iz cone A. Da bi še nadalje napajali cone B z električno energijo iz anglo-ameriške cone glede na nove obratovalne pogoje, ni moglo biti niti govor več. Da zadostimo vsem gospodarskim in tehničnim potrebam po električni energiji je bila edina možnost rešitve tega problema — izvršiti povezavo električnega omrežja z visokonapetostnim omrežjem elektroenergetskega sistema Slovenije ter s tem momentom preiti iz dosedanja frekvence 42 Hz na novo frekvenco 50 period v sekundi. V ta namen je preskrbela naša ljudska oblast, da smo zgradili 50 kV daljnovid Črni Kal—Koper, rezervni daljnovid 27 kV Karojava—Buje ter novo razdelilno trafo postajo v Kopru.

Pri realizaciji tega načrta so pomagali podjetju Elte tudi podjetje Edilit iz Izole, ki je sezidal 27 kV stiskalnico, pri gradnji daljnovid Črni Kal—Koper in Karojava—Buje pa sta doprinesla svoj delež pod-

jetje ELEKTROPRENOŠ in ELEKTRO-PRIMORJE. Ločilna stikala 50 kV za zunanjim montažo in železno konstrukcijo za prostozačno trafo-postajo pa je izdelalo podjetje JAMBOR iz Črnič pri Ljubljani. Vsa ostala dela, kot dodatna železna oprema za zunanjim in notranjim montažo, stikalno ploščo, vsa montažna dela električnih naprav in merilnih instrumentov, kakor tudi organizacijsko stran tega projekta pa je z uspehom opravilo podjetje Elte.

V letosnjem letu je predvidena dokončna izgradnja transformatorske postaje in sicer razdelilni sistem 10 kV s transformacijo 27/10 kV za potrebe podeželja in bližnjih okolij ter nizkonapetostni del postaje s transformacijo 10/0,4 kV za lastno porabo postaje same kakor tudi za potrebe vinske kletke v Kopru ter podjetje »Bor». Za vsa ta dela je v

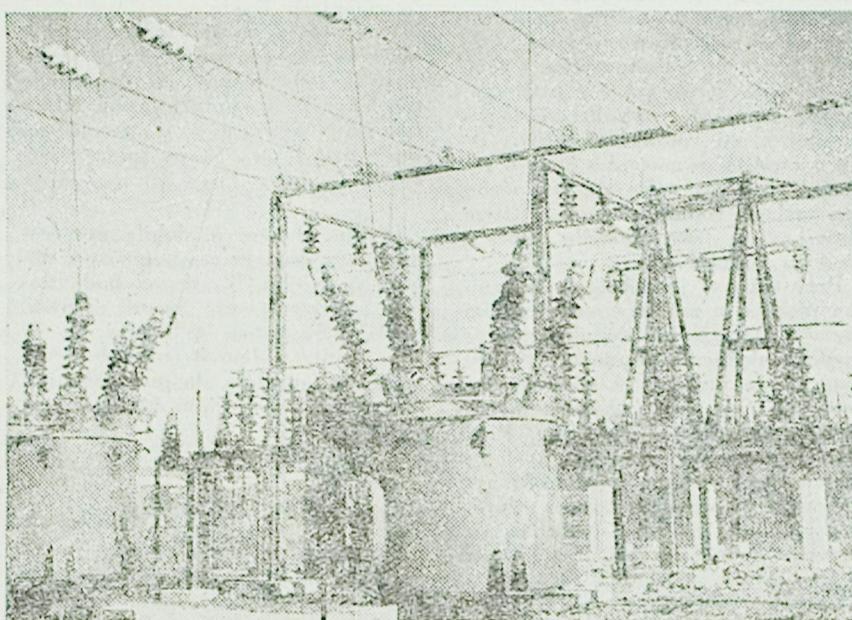
letosnjem okrajnem planu investicij predviđenih 11 milijonov dinarjev.

* * *

V nedeljo, dne 22. marca t. l. je bil izvršen priklop električnega omrežja cone B na jugoslovansko visokonapetostno omrežje z frekvenco 50 Hz. Ta dan sta delovna kolektiva podjetja ELTE in rudnika v Sečovljah slavila svoje delovno zmago. Podjetje Elte za uspešno dovršena dela, rudnik Sečovlje pa za uspešen prizgod del na obnovi rudnika z vzklikom: »Vendar že enkrat teh 50 Hz!«

Ostalo delovno ljudstvo pa se tej delovni zmagi pridružuje s čestitkami delovnega kolektiva podjetja Elte, za lepo zgrajeno in opremljeno transformatorsko postajo z novo frekvenco, delovnemu kolektivu rudnika pa na poti k njegovemu delovni zmagi s pozdravom — srečeno!

Stipe.

Transformator za zunanjim montažo 50/27 KV v Kopru

Sindikalne organizacije bodo le z aktivnim delom med članstvom dvignile svoj ugled

Rednega letnega občnega zboru sindikatov koprskega okraja, ki je bil v Izoli, se je udeležilo 116 delegatov, ki so zastopali nad 5000 članov sindikatov. Poročilo o uspehih in pomanjkljivostih sindikalnih organizacij je podal Rado Pišot-Sokol. V diskusiji so delegati obravnavali številne pereče probleme iz dela svojih organizacij. Med drugim so poudarili, da morajo sindikalne organizacije skrbeti za zaščito interesov svojih članov in sodelovati pri vzgoji delaveev. V zvezi s tem so kritizirali nepravilno delitev dobička v hotelu »Triglav« v Kopru, kjer so strežnemu osebju dodelili manjše vseste kakor pa uslužencem, čeprav ima prav strežno osebje največ zaslug za promet. Govorili so tudi o nezakonitostih pri odpuščanju delaveev. Bilo je več primerov, da so si moralni delavci sami iskati pravice, namesto da bi jih zaščitil sindikat. O tem je govoril tudi tov. Julij Beltram, ki je poudaril, da morajo sindikalne organizacije samostojno intervenirati, kadar gre za kršitev pravic delaveev in uslužencev. Gleda dviga življenjskega standarda pa je naglasil, da bomo na tem področju dosegli uspeh le s povečanjem proizvodnje. Delavci se morajo stalno učiti drug od drugega, primerjati svoje delo z delom v drugih podjetjih ter se seznanjati tudi s pozitivnimi pridobitvami v inozemstvu.

Več delegatov je diskutiralo o problemu neupravičenih izostankov in poudarili so, da je treba borbo proti temu negativnemu pojavu zaostriti. Predstavnik tovarne Delanglage je omenil, da so pri njih uveli evidenco nad neupravičenimi izostanki ter poostriili kontrolo. Uspeli so izostal, saj so zmanjšali število neupravičenih izostankov od 14% na 0,5%. Kritizirali so tudi premajhno sodelovanje sindikalnih podružnic pri odpravljanju raznih nepravilnosti v podjetjih. V podjetju Adria sta na primer dva delavca kupila star avtomobil od podjetja za 50.000 din, nakupila nekaj novih delov za 150.000 din in ga sama popravila nato pa prodala za 800.000 din. Vsekakor bi bilo bolj pravilno, če bi prišlo na to idejo podjetje.

Na občnem zboru so razpravljali še o vzgoji mladega kadra, o potrebi povečanja proizvodnje in o nepravilnih odnosih do žena, ki so zaposlene v proizvodnji. Ob koncu so izvolili 21 članski okrajni sindikalni svet in delegate za republiški kongres sindikatov Slovenije.

Tudi v koprskem okraju bo treba pomnožiti število socialističnih obrtnih obravnav

Na nedavni skupščini okrajne obrtne zbornice so razpravljali o doseganjem delu in nadaljnjem razvoju obrtništva v koprskem okraju. Predvsem so ugotovili, da so se nekatere stroke obrtništva od leta 1951 dalje nesorazmerno pomožile, druge pa so v tem času padle, oziroma jih sploh ni. Sklenili so, da bo odslej obrtniška zbornica sodelovala z okrajnim ljudskim odborom pri izdajanju obrtniških dovoljenj. Do zdaj so obrtniki prejemali ta dovoljenja brez predhodno opravljenega mojstrskega izpitja in bo vsekakor potrebna revizija. Za vse te obrtnike bo potrebno organizirati strokovne tečaje.

V prihodnje bo treba posvetiti dosti ved pozornosti ustanavljanju socialističnih obrtnih obravnav in zasiguriti lokale za tiste stroke obrtništva, ki jih je v okraju premalo. Fomanjkljiva je tudi evidenta glede prometa in zaposlitve delovne sile v obratih. V okraju je 457 obratov in le malo od njih sodeluje z obrtno zbornico.

Delegati so sklenili, da bodo v prihodnje bolj skrbeli za dvig strokovnosti v obrtništvu, zlasti s šolanjem vajencev. S pomočjo obrtniške zbornice LRS bodo priredili tečaje in skrbeli, da bodo vajenci redno obiskovali obrtne šole. Lani je obiskovalo obrtne nadaljevalne šole komaj 78% vseh zaposlenih vajencev. Borili se bodo tudi proti šušmarstvu, ki je rak rana obrtništva. Obrtniki se morajo sami truditi, da vse primere šušmarstva čimprej prijavijo okrajni obrtni zbornici.

Na skupščini so tudi potrdili finančni proračun zbornice, ki znaša

ALI JE PRAV TAKO?

ODGOVOR

DIREKTORJA »EGIDA«

V zvezi s člankom, objavljenim v Vašem cenjenem časopisu »Slovenski Jadran« dne 21. t. m. v kotičku: Ali je prav tako?, bi Vas prosil, da zradi točnosti in pravilnosti objavite naslednje:

Ob priliki pregleda našega trgovskega podjetja »EGIDA« v Kopru trgovska inšpekcijska zahteva blagajniške knjige, pač pa fakturno knjigo.

Z druge strani, da kot direktor podjetja nisem pristal na to, da bi pokazal fakturno knjigo, je pa vzrok, da sem se držal stroga sklepov upravnega odbora podjetja.

Upravni odbor je bil mnenja in zvezel stališče, naj napravi trgovska inšpekcijska splošno kontrolo podjetja, ne pa samo enostranske, ki ne bi nikakor pokazala točne slike postavljanja podjetja, z druge strani ima v svoji skupni problematiki z drugimi sorodnimi podjetji tudi take stvari, ki bi razčistila razna nesoglasja in ki jih bo treba čimprej razčistiti, ako hočemo imeti res pravilne ter točne odnose med trgovskimi podjetji, kar upamo, da je z ustanovitvijo trgovske zbornice dokončno rešeno.

N. Norbedo

LUČ IN VODA

Prebivalci Sv. Tomaža in bližnjih naselij so že pred leti sprožili vprašanje elektrifikacije svojega kraja. Takrat so precej razpravljali o tem na zborih volivcev, množičnih sestankih in druge. Bivšemu krajevnemu ljudskemu odboru je celo okraj zatrdo obljubil, da bo pri Sv. Tomažu zagorela luč v 1951 letu. Tudi kmetje so to verjeli. Vsakdo je bil pripravljen pomagati, kar se da, saamo da bi čimprej zagorela električna luč v njihovi hiši. Toda danes so nad to obljubo popolnoma obupali, ker vidijo, da se zanje nihče ne zmeni. Občinski ljudski odbor Kopra—okolica trenutno ne razpolaga sredstvi za elektrifikacijo Sv. Tomaža, vsaj tako razlagata svojim volivcem njihov delegat v občinskem ljudskem odboru.

Prav tako je tudi z vprašanjem dograditve vodnega rezervoarja. Nekateri so bili menda že pripravljeni, strokovni može so si ogledali tudi mestno izvirko, kjer naj bi stal rezervoar. Ta izvirek bi zadostoval nujnim potrebam in bi tako imeli vodo doma. Vendar je tudi to vprašanje še vedno odprto.

Ko so nedavno prebivalci Sv. Tomaža prav tako zopet tožili, da se morajo hudičero boriti z vodo, zlasti v poletnem času, so spet vprašali odgovorne ljudi, kaj bo z električno. Obljubili so jim, da bo zagorela luč v njihovem kraju istočasno kakor v Serminu. Dobro, so dejali kmetje. Nihče pa se ni zavzel in si prizadel, da bi začeli kopati luknje za drogove. V Serminu se je medtem našel človek, ki je za to poskrbel. Serminčani so si izkopali luknje, podjetje »Elte« je poskrbel za material in strokovni kader — in danes gori v Serminu luč. Pri Sv. Tomažu pa godrno, češ da se vzdruži. Nekateri izgovori, katerim pa človek ne more verjeti kar tako. (Naslednji dan sem vprašala, če bi se morala res udeležiti že ob 9. uri občnega zabora. Zvedela sem, da ji je bilo dovoljeno, da pride ob 10. uri.) Toda tovarisce Marija ni kar tako. Napoldila je vse domov, češ, saj vidite, da nimam mleka. Vendar se je našla med čakajočimi pogumno ženama, ki je energično zahtevala mleko. V obratnem primeru bi napravila potrebne korake. Ta ženica je res dobila mleko. In veste kakšno mleko? Kar veselje je bilo pogledati za pol palca debelo smetano, ki jo sicer mi tako zelo pogrešamo. Ali nam da to kaj mislite? Sigurno!

Zelimo, da bi bilo mleko tudi v postojniški mlekarji dobro, ne samo drugod. Zato pa je potrebno, da ljudska inšpekcijska delo mlekarne pregleda in tovarisce Marijo nauči lepega odnosa do odjemalcev.

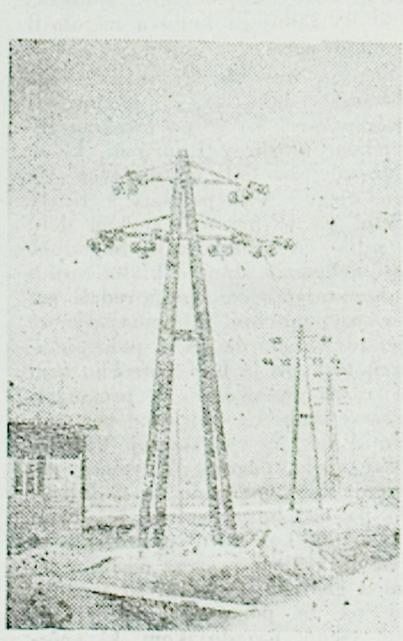
M.C.

dile srednje cedrovega drevesa. Sadike ceder bodo v prihodnjih letih porabili za gozdne zaščitne pasove na gozdčavah, ki so izpostavljene vodi in burji. Za obnovu vinogradov in sadovnjakov je v družbenem planu koprskega okraja predvidenih 24 milijonov dinarjev.

Podgrad

Občinski ljudski odbor je sklenil kupiti nov kino aparat, kar je vse prebivalstvo sprejelo z velikim zadovoljstvom.

V Podgradu in okolici je opaziti precejšnje zamernarjenje pri čiščenju sadnega dreva ter pri živini. Prav tako pa je tudi precej drugih stvari, ki jih bo treba izboljšati, zlasti na gospodarskem področju. Upamo, da bomo gledali na filmskem platnu tudi razne poučne filme in se iz njih marsikaj novega naučili. S.J.

Kotna piramida za dvojni vod 27 KV

V Kopru bodo zgradili javno kopališče, pralnico in kemično čistilnico

Kakor smo izvedeli na svetu za komunalne zadeve mestnega ljudskega odbora, bodo že letos zgradili v Kopru ljudsko kopališče, pralnico ter kemično čistilnico in barvarnicu. S tem bo rešeno pereče vprašanje higienškega dviga mesta, ki se vleče že več let in ki je bilo zaradi prioritete gradenja in obnovitvenih del pomaknjeno v ozadje.

Stavbo kopališča, pralnice in čistilnice bodo zgradili blizu tovarne »Stile« ali pa pri tovarni olstrač. Površina vseh prostorov skupaj bo obsegala 350 do 400 kvadratnih metrov. Za gradbena dela so zaenkrat odobrili 12 milijonov dinarjev.

Po predvidenem načrtu bo v kopališču na razpolago 12 do 16 ločenih tušov, 2 kadi in prostor za skupinsko kopanje. Kapaciteta pralnice bo znašala okrog 300 kg perila dnevno, barvarnice pa 50 kg dnevno. Uredili bodo tudi posebne prostore za sušenje in likanje perila.

Razen navedenega objekta namejavajo letos tudi razširiti in ograditi kopališče ob morju, zgraditi dva betonska vhoda v vodo, urediti obalo in skakalnice. Prostor pred vhodom v kopališče bodo spremenili v park.

Letnemu kinu, ki ga bodo uporabljali tudi za letno gledališče, so namenili prostor za ribarnico. V kinu bo prostora za nad 500 ljudi. Razen tega bo v kratkih urejenja moderna slačilnica na koprskem stadiionu, uredili bodo park, plesnički in kanalizacijo pred hotelom »Triglav«, napeljali električno razsvetljavo ob zahodni obali mesta in asfaltirali nekaj ulic. Veliko stanovanjsko zgradbo bodo začeli zidati v začetku aprila, ko bodo dobili detajlne načrte od Projektivnega zavoda v Ljubljani. Letos nameravajo tudi zasuti del pristanišča pred Taverno in tako razširiti najbolj prometno cesto v Kopru.

Tudi koprskim dijakom je treba pomagati pri ustanavljanju organizacij Počitniške zveze

Pred meseci so začeli po vsej Jugoslaviji ustanavljati republike, okrajne, mestne in krajevne odbore »Počitniške zvezze«. Te organizacije hočejo dijakom predvsem omogočiti, da spoznajajo lepote in zamisli naše domovine in da se nauče samostojnega in skromnega življenja.

Ugodnosti, ki jih nudijo »Počitniška zveza«, so precejšnje. Vsak član bo dobil izkaznico, s katero bo imel v družbi enega ali dveh tovarnišev znaten popust na vseh prometnih sredstvih, razen tega pa se bo posluževal »Vodiča Počitniške zvezde FLRJ«, v katerem bodo naznaci domovi s skoraj brezplačnimi prenočišči in hrano (v Sloveniji bo na primer na skoraj vseh 20 km en tak dom).

Nedavno so začeli ustanavljati organizacije »Počitniške zvezze« tudi v koprskem okraju in sicer na slovenski in italijanski gimnaziji v Kopru, na učiteljišču in gimnaziji v Portorožu ter na Pomorskem tehnikumu v Piranu. Dne 24. marca so osnovali tudi okrajni odbor v Kopru, ki ga začasno sestavljajo člani krajevnih odborov.

Vsa stvar pa je seveda šele v razvoju in je potrebno, da ob pomoči raznih podjetij in ustanov preskrbimo prenočišča in hrano za goste. Upamo, da nam bodo šla tukajšnja

podjetja in ustanove na roko in da bodo nudila pomoč tej važni dijaški organizaciji.

A.Z.

Koper

Na rednem letnem občnem zboru okrajnega društva inženirjev in tehnikov so razpravljali o doseganjem delu in prihodnjih nalogah. Lani je društvo organiziralo več predavanj in poučnih izletov. Člani društva, agronomi, so priredili na podeželju 130 predavanj. Ugotovili so, da je bila povezava med posamezimi člani slab in da niso pritegnili še vseh inženirjev in tehnikov. Za zdaj šteje društvo 44 članov.

Na občnem zboru so sklenili vključiti v društvo kot častne člane podjetja Edilit, Rudo in Delanglade.

Uprava Slovenskega narodnega gledališča v Kopru je priredila v sobotu zvečer v hotelu »Triglav« v Kopru poslovilni večer članici SNG za Tržaško ozemlje Angeli Rakarjevi.

V Marezigah so se razgibali

Da ne bo samo Barba Vane pričevalo o Marezigh, povejmo še sami kaj.

V zadnjem času je življenje v Marezigh bolj razgibano in živahno. Zakaj? Ali res pomlad vpliva na razpoloženje ljudi?

Ob večerih je vsa šola razsvetljena. V eni učilnici sede dekleta, ki z zanimanjem sledijo predavanju o prvi pomoči. Prav vse obiskujejo tečaj, ker vedo, da jim bo znanje v življenju le koristilo. V drugi učilnici je zbranih okrog 20 mladincev in mladih. Tudi starejši so med njimi. Učimo se igrati »Miklova Zala«, ki zahteva mnogo truda in resnosti. Pri tem delu pričakujemo pomoči koprskega gledališča, ki jo je gledališče že tudi obljubilo.

Več kot 20 mladincov obiskuje šolski tečaj. Dvakrat se je že ustal initiativni odbor za ustanovitev fizičkulturnega društva »Partizan«, čeprav tega okrajnega odbora za letos še ni predvidel. Izbrali so že telovadilice in se pomenili, kje bomo prva denarna sredstva.

Ob nedeljah je na trgu zelo veselo. Ves dan odskakuje žoga, kajti prav vsi hočejo igrati.

Tudi pionirji se v izvenšolskih krožkih izobražujejo in zabavajo. Sedaj bomo ustanovili tudi pionirsko moštvo za odbojko in za igro med dvema ognjemak.

Večkrat slišimo, da imajo aktivisti in politični delavec, ki prihajajo v Marezige, o nas slabo mnenje. Toda to mnenje jim bomo spremeniли. Dokazali bomo, da smo še vedno isti Marežani, ki smo se leta 1925 uprli fašistom in da smo danes vsi za našo ljudsko oblast. T.

Na Maliji so dobili električno luč

V sredi marca je pri nas prvič posvetila električna luč in takoj so oživeljali vsi radijski sprejemniki ki so že dolgo čakali na to priložnost. Vse je prišlo tako nepričakovano, da smo bili res presenečeni, čeprav so notranjo hišno napeljavo napravili že pred dvema leti. Od takrat so nam napovedali veliko datumov, končno pa se je le uresničilo.

Osnovna šola na Maliji

Novice iz turistične Postojne

Niti začela se ni pomladanska sezona, pa je Postojna že polna obiskov. Tako je pretekli teden obiskalo jamo skoro 400 zastopnic socialistične zveze delovnih žens Srbi. Mestni komite je žene sprejel na Titovem trgu. Sekretar mestnega komiteja tov. Uhelj jim je izrekel dobrodošlico in nato jih je divizija godba spremila do jame.

Z aprila se začne prava pomladanska sezona za obiske v jami. Za 5. aprila je najavljeno 600 Švicarjev iz letovišča v Opatiji. V jamo pridejo popoldne ob 15. uri in bodo ob tej priloki tudi priredili koncert v jami.

Za večjo propagando obiska jame je direkcijska krasiljka jam Slovenije izdala te dni 2000 plakatov, ki bodo razposlani v Avstrijo, Anglijo, Švicarijo in Francijo. Tako se je jama začela prav resno truditi, da privabi čim več turistov k nam. V ta namen je izdal preko milijona za prebarvanje ograj, ureditve stez ter električno razsvetljavo v jami. Zelo velik korak je bil napravljen s tem, da je jama dobila prvič v svoji zgodovini izpravljene vodovode. Polagali so morali vse vodnike teoretičen izpit o razvoju in nastanku jam; o vodenju po jami, tako da bo odslej vsa razlagova vodnikov enotna. Osem vodnikov je tako položilo uspešen izpit za vodnike.

Prav tako se je pobrigala železniška postaja in začela z renoviranjem postaje. Dala je milijon dinarjev za ureditve službenih prostorov, 400.000 dinarjev za ureditve skladis in 311 tisoč dinarjev za izboljšanje inventarja v kolodvorski čakanici. Prav tako je bila na kolodvoru že letos urejena prav okusna kolodvorska restavracija in okrepčevalnica s 4 prostoni. Vse to je nujno potrebno, če pomislimo, da čaka včasih poleti na vlake nekaj tisoč ljudi.

Da bi pa bila Postojna še bolj posvezana s tujškim prometom, je sklenjeno, da prirede okraj v dneh od 19. julija do 2. avgusta Postojnski teden z različnimi prireditvami in razstavo o gospodarskem in kulturnem napredku našega okraja. Takrat bo tudi republiško tekmovanje judaškega letalstva, avto-moto dirke in otvoritev jamskega muzeja.

Dekani

Te dni so zaključili dela pri gradnji poslopja nižje gimnazije v Dekanih. Zdaj urejajo še cestni priključek in vrtote. Vsa dela je solidno opravilo gradbeno podjetje Edilit iz Izole v desetih mesecih. Za gradnjo te šole, ki je ena najlepših v okraju, je Svet za prosveto pri OLO potrošil 24 milijonov dinarjev, nadaljnji milijon pa bodo potrošili za šolsko opremo. Stavba bo izročena svojemu namenu 12. aprila.

xxx

Pred dnevi so končali tudi novi betonski most čez reko Rižano na cesti Koper-Trst. To delo je opravilo vodnjaki.

višlo podjetje Edilit v 70 delovnih dneh. Ves čas gradnje se je promet, ki znaša tu povprečno 2800 ton na dan, nemoteno razvijal. Stroški za gradnjo so znašali 4 milijone din.

xxx

Nedavno sta bila na področju občine dva požara, ki sta povzročila okrog 90.000 dinarjev škode.

V Rižani se je vnesla stanovanjska hiša uslužencev čistišča vodovoda. Požar so pogasili komandir postaje narodne zaščite Rižana-blok in stanovanec. Škoda znaša okrog 30.000 dinarjev. Ob tem dogodku bi pričomnil, da ni nikhe obvestil gasilcev, ki bi požar uspešne pogasili in zmanjšali škodo.

Pri gošenju požara, ki je nastal v občinskem gozdu nad Dekani, je sodelovalo 60 vojakov, 30 domacinov ter dekanški in koprski gasilci. Kljub takojšnji intervenciji je trajalo gasenje nad 1 ura. Škoda znaša okrog 60.000 dinarjev.

Ž.M.

Občina Dekani je dobila nad šest milijonov dinarjev za pomoč pri obnovi podeželja. Ta denar bodo dobile predvsem vasi: Socerb, Tinjan, Škofije, Sveti Anton in Dekani. Da bi bil rezultat obnovitvenih delčev večji, bo potreben, da prebivalci pomagajo s prostovoljnimi delom in materialom.

Sv. Anton

Mladina Sv. Antona je uprizorila preteklo nedeljo Vodopivecovo igro »Na Visokem«. To je prva uprizoritev tukajšnje mladine. Priprave je vodila učiteljica Olga Ogrin, mladinci in mladinkama pa so pokazali precej pozdravovalnosti, saj so tudi vse kulise sami naredili in prihranili 20 tisoč dinarjev.

Ta teden bo začel z vajami novoravnateljjeni pevski zbor. Zaenkrat se je prijavilo 25 ljudi, večinoma mladincev. Z vajami bodo začeli tudi godbeniki takoj da se obeta Sv. Antonu precej razgibano kulturno-prosvetno življenje.

S.C.

ALI JE RES,

da je sodelovanje učiteljstva v sežanskem okraju pri popisu prebivalstva šibko?

V članku »Priprave za popis prebivalstva«, objavljenem v »Slovenskem poročevalcu« z dne 28. marca 1953 na prvi strani, je rečeno, da je udeležba učiteljstva pri popisu prebivalstva žal najbolj šibka v sežanskem okraju.

Taka ugotovitev je netočna in neresnična ter se učiteljstvo sežanskega okraja čuti prizadeto, kajti tenuca sodelovanju učiteljstva v tem okraju je precej drugegačna. Od skupnega števila 84 učiteljev v okraju jih sodeluje pri popisu kot aktívni popisovalci 57, to je 68 odstotkov. net učiteljev kot rezervni popisovalci, nekaj pa kot člani občinskih popisnih komisij. Nadežnemu oddelku za kulturno in prosveto pri OLO aktívno sodelujejo kot član okrajne popisne komisije, dočim je okrajni šolski nadzornik tov. Mesarčič Alojz eden izmed najboljših in najbolj aktivnih okrajnih inštruktorjev pri popisu.

Po vsem tem je torej nemogoče trditi, da je sodelovanje učiteljstva v sežanskem okraju šibko, marveč prav nasprotno, da je najmočnejše, kajti dvomimo, da je še v katerem okraju Slovenije pri popisu zajeto v sodelovanje skoraj 3 četrteine vsega učiteljstva, kakor je to primer pri nas.

Ciril Kobal

Malo Ubelsko pri Postojni

V tej malo vasici pod Nanosom se že vseskozi postavlja problem zdrave pitne vode. Pol kilometra oddaljeno Velike Ubelsko ima vodovod, Malo pa mora vodo za pitje zajemati kar iz kaluze za vaso, kjer se napaja tudi živila. Prebivalci te luke, med njimi tudi veliki močeradi, se svede strahovito upirajo, kadar slučajno zaidejo z vodo v lonec in je že prenekatera ženica z gnušom izpustila lonec iz roke, ko je v njem ugledala strahovitega reptila. Ne

manjka tudi pijavk in podobnih živalskih primerkov. Ko je bila v vasi nastanjena vojska, je zdravnik vojakom prepovedal piti to vodo, prebivalci pa jo morajo piti. Poleti smrdli — in še prav pod pokopališčem je — lepo obdana od vencā iztrebkom domače živine. Prav nič čudnega ni, če so ljudje bolni zlasti na prebivalih — tudi tifus so že imeli.

Nastane vprašanje, če pri takih obupnih situacijah res ne bi bilo mogoče dobiti nekje 500 m cevi in potegniti vodo iz Velikega Ubelskega Brka?

Šolsko vprašanje v Idriji

Mestni svet v Idriji je posvetil večji del tretjega zasedanja prosvetnim problemom. Predsednik prosvetnega sveta tovarniških gospodinj Golob Miro je pod zelo izčrpno poročilo o problemih idrijskega šolstva in ostalih prosvetnih ustanov. Kljub temu, da je letos mesto določilo za prosveto zelo visoke zneske, je vendar večina ustanov še zelo v težkem položaju, ker se je po vojni šolstvo v Idriji zelo razmaznilo in mu bo v bližnji bodočnosti treba zagotoviti boljše prostore, za kar bo potrebnih celo nekaj novogradnjen. Za veliko pridobitev so vsi odborniki že na zadnjem zasedanju smatrali ustanovitev gospodinjske šole, kjer naj bi dekleta pridobil vse praktično znanje, ki ga bodo potrebovali kot bodoče gospodinje. Zato pa so odločno obdržali sklep rudniškega delavskoga sveta, da za šolo ne bo odstopil silni primerenega prostora z veliko kuhanjo v opuščeni rudniški menzi, ampak preureidel ta prostor z velikimi stroški za stanovanje.

Tudi nadaljnja razprava je bila zelo živalna, žal pa je izzvela preveč v obravnavanju personalnih zadev učiteljstva, načelno važna vprašanja pa so ostala nerešena in so odborniki prešli preko njih brez komprometnih rešitev. Popolnoma v redu je, da odborniki na zasedanju signalizirajo razne nepravilnosti, rešitve oziroma problemov pa naj podvzamejo svet.

Predsednik gospodarskega sveta je nato podal poročilo o pregledu gospodinjskih podjetij v mestu, ki je ugotovilo še mnoge nepravilnosti, ki jih bo treba nujno odpraviti, ker se naš okraj v veliki meri usmerja na tujški promet.

Končno je zasedanje odobrilo, da bo še župan tovarniški Skok dva meseca nadomestovat obolelega predsednika okrajnega ljudskega odbora v Tolminu, v Idriji pa bo posle župana vodil njegov namestnik. L.S.

Cajnarje

Mladinski aktiv je v nedeljo prvič samostojno nastopil. V režiji učitelja Ivana Vidriha so mlađi igralci nastopili pri Sv. Trojici z igro »Svet brez sovraštva«. Kar v šoli, na

do Jadrana

Ali zadružni domovi služijo svojemu namenu

(Dobre in zdrave misli)

S Tolminskega smo prejeli dopis k članku pod gornjim naslovom, ki smo ga objavili v našem listu dne 13. marca št. II. Članek radi objavljamo, ker se pisec dotika takih vprašanj, ki jih v prvem kratek članku ni bilo. Priponjamo še, da je razveseljiva ugotovitev, da so po naših podeželskih vseh začutili potrebo po takih kulturnih središčih, ki naj bi v bodoče še bolj povezale obdelovalce zemlje, zadružnike in privatnike.

Dopisnik P.P. je v 11. številki Slovenskega Jadrana dobro prikazal stanje in vlogo zadružnih domov. To dokazuje, da so naši zadružni domovi, kar jih je že zgrajenih, potrebni našim ljudem. Kako pa je tam, kjer zadružnih domov še ni? O tem bi rad povedal nekaj besed.

Ce naj povem osnovno misel, je ta samo taka, da bi zadružni dom, kulturni dom ali gospodarski dom moral obstajati v vsaki podeželski vasi. Zakaj? Koliko je še na podeželu hribovskih vasi, ki so zelo oddaljene od večjih središč, pa je tam kulturnoprosvetno življenje zelo razgibano. Ce vemo, da je v teh vseh povprečno ena kulturna prireditev na leto, lahko rečemo, da je to — edini kulturni užitek in razvedrilo kmečkega človeka v enem letu. Vseleko vlogo opravljajo v takih vseh tudi ljudske knjižnice, čitalnice, predavanja, tečaji in časopisi. Žal, da slednji ne prihajajo redno in še to v manjšem številu med ljudstvo. Ugotovili moram še to; ako bi se kulturno življenje razvijalo tako kot med NOB, bi bila danes kulturna slika naših vasi idealna. Nastal pa je zastoj, ki so ga narekovali gospodarske težave in ponokod idejnatarena. Moram pa zapisati, da so posamezne vasi zelo delavne tudi na kulturnem področju.

Pa poglejmo stanje tako, kot je. V občini Cerkno (okraj Tolmin) sta dva zadružna domova in tri zgradbe gospodarskega značaja.

Druga stran: občina Cerkno ima 26 večjih in manjših vasi in 18 cerkva in še več gostiln. V gostilnah in cerkvah pa vemo vsi, da današnji človek ne govori o kulturni vzgoji. Kje isče povprečni kmečki človek nekakega oddiha po težkem delu? V gostilni in cerkvi. Kaj sledi iz tega??

Nič ne pomaga kritizirati in goriti o zastolu in nazadnjaštvu našega kmečkega človeka. Trebuju mu je nekaj dati, dati prostor in sredstva (kulturno-propagandni material, radijske aparate, kino, knjige, časopise in drugo). Nad polovino vasi te občine je še brez radijskih aparatov, kaj to pomeni za vas, vedo povdati tisti, ki te že imajo.

Je pa še eno vprašanje, ki je po mojem (govorim iz izkušnje), še večje važnosti. To je: *dobra učiteljska moč na vasi*. Naj navedem kar primer učitelja Močnika, ki je deloval od 1919 do 1927 v Šebreljah. Bil je dober pedagog - vzgojitelj, organiziral je Kmetijsko bralno društvo, vodil je dramsko družino, pomagal je organizirati goedeni krožek, ustavil šolsko knjižnico, šolsko zadružno, kjer so člani-člencu dobivali po nizjih cenah šolske potreboščine, organiziral in vodil je dvoletno kmetijsko večerno šolo, katere dobrni uspehi se še danes poznavajo v vasi. Bil je tudi navdušen sadjar in vrtnar in je z zgledom kazal napredno pot v kmetijstvu. Skratka: bil je pravi ljudski učitelj, prosvetar in gospodar na vasi.

Ne bi hotel podcenjevati dela današnjih učiteljev na vasi, kar bi mogoče bil včasih gornjih besed. Imamo tudi danes posameznike, ki se trudijo, da bi bili res ljudski učitelji. Delo pa je, da le ne moremo biti zadovoljni z vsemi. Kdo je bolj poklican, da moralno, strokovno in kulturno pomaga vasi iz zaostalosti, ce ne prav učitelj-ča?! S pomočjo teh je omogočeno uspešno delo zavrnih in drugih ljudi na vasi.

Kmetijske zadružne so danes dnevno v stikih z ljudmi, njihovo delo pa je trgovsko, časopisi in kmetij-

se revije po navadi ležijo pozabljeni v predalih. Zadrogam manjka ljudi, ki bi imeli čut za vzbujanje zanimanja.

Iz vsega, kar sem navedel, se ponovno vprašuje vprašanje zadružnega ali kulturnega doma. Imam vtis, da se o tem veliko govori in premalo dela. Kam merim: na tiste odgovorne, ki se zelo zanimajo za napredek in oljepljavo večjih središč in pri tem nekako pozabljajo na podeželske vasi, posebno na tiste, ki so bile požgane in uničene med borbo. Te bi potrebovale več, kot so dobile, saj je bilo uničeno vse, kar so celi rodom zbrali v več stoletjih. Upam, da se bodo o tem oglašili še drugi, zato sem se dotaknil le nekaterih vprašanj.

P-vk

Planinsko jezero pri Postojni

V pondeljek zvečer je imel v okviru Ljudske univerze v postojnski osnovni šoli št. Št. Jenko iz Ljubljane zanimivo predavanje o možnosti praktičnega izkorisčanja podzemeljskih kraških voda. Že tri leta trajajoča raziskovanja vodovja in obvodja Ljubljance so dala zanimive konkretnie rezultate. Ta reka ima v svojem teku različna imena, ker svojo pot dvakrat skriva pod zemljo. Ta pot pa je preozka, da bi zlasti ob deževjih lahko propuščala vso koliko vode, zato posebno v planinski in postojnski kotlini, pa tudi bloški planoti, cerniški dolini in vsej gravitacijski okolici nastanejo poplave. Raziskovanja so ugotovila, da je planinsko kotlino mogoče izkoristiti kot akumulacijski bazen, ki bo reguliral stanje voda na vseh omenjenih področjih.

Iz tega jezera bi voda po rovu odhajala v strojnicco pod Verdrom, ki bi dajala sama tri četrtnine električne energije, ki jo danes proizvaja vsa Slovenija. Za projekt se zanimalo tudi inozemski strokovnjaki in tehnični biro OZN. V tem regulativnem načrtu so predvidene še tudi druge manjše okoliške centrale. Važno pri tem je, da bi bile s tem sproščene ogromne površine plodne zemlje, ki jo zdaj dvakrat na leto prelije voda. Graditev tega veleobjekta bi trajala skoraj 10 let, v kolikor OZN ne bi pomagala z mehanizacijo.

Stroški za ureditev planinskega jezera in prípadajoče HC so predvideni na cea 15 milijard dinarjev, stroški za ureditev vsega področja pa 26 milijard dinarjev.

Predavatelj je nato nakazal tudi

možnosti pridobivanja pitne vode za Postojno iz lokalnih virov. Prav pod samou Postojno teče morda niti ne tako globoko potok, v katerem je dovolj vode za vse področje. Če bi uspelo najti ta podzemeljski potok, bi bila situacija rešena z mnogo manjšimi stroški, kot jih predvideva projekti planinskega vodovoda, o katerem sem pisal v zadnji številki našega lista. Iz republiških sredstev je bilo odobrenih pet milijonov dinarjev za raziskovanja v tej smeri in so zlasti naši jamariji že pridno na delu, da omogočijo Postojni čimprej zadostne količine dobre pitne vode, kar je predpogoj za njen nadaljnji razvoj.

Brko

Loška dolina in Prešernova družba

Tudi v Loški dolini je bilo veliko zanimanje za Prešernova družbo. Nasproti desetim članom, kolikor jih je bilo tam, pa šteje letos že 190. Računajo, da bo Loška dolina dala okrog 400 članov.

Ustanovna člana sta KZ v Iga vari in Starem trgu — vsaka po 25.000 Din, podpora člana pa KDZ v Marovčih in Podcerkvi — vsaka po 5000 Din.

Podatki kažejo, da je najmanj razumevanja in najmanj članov prav med člani ZK in drugimi političnimi delavci na terenu. Zakaj ta pasivnost? Ne bi smel politični delavec poznavati samo razne politične brošure, marveč bi moral svoje obzore razširjati tudi s pomočjo dobre beletristike itd., kar pa mu bo nudila prav Prešernova družba.

Premalo zanimanja je tudi med obrtniki. Treba je tudi razumeti kolektiv obreta cerkniškega LIP v Marofu, ki je hotel pristopiti kot ustanovni član, pa mu je to centrala prepričila, češ da je dovolj, če da podjetje eno ustanovimo, kar so tudi storili prav na zahtovo kolektiva v Marofu, ki se je tudi ves včinil v družbo.

Brko

Gostovanje postojnskih dijakov v Ilirske Bistrici

V nedeljo so imeli postojnski dijaki svoj prvi fizičkulturni nastop v letosnjem letu. Gostovali so v Ilirske Bistrici, kjer so se pomerili s tamkajšnjima ekipama JLA v obdobju in v šahu.

V odborki je zmagala ekipa JLA z rezultatom 3:1 (16:14, 13:15, 15:16 in 15:6). V prvih dveh setih je bila igra enakovredna, potem pa so dijaki naglo popustili. Najboljši igralec v njihovem moštvu je bil sedmošolec Boštjančič.

Sahistji so se revanzirali za poraz odborkašev in zmagali z rezultatom 4 in pol proti 2 in pol. M.A.

Med zobotrebčarji

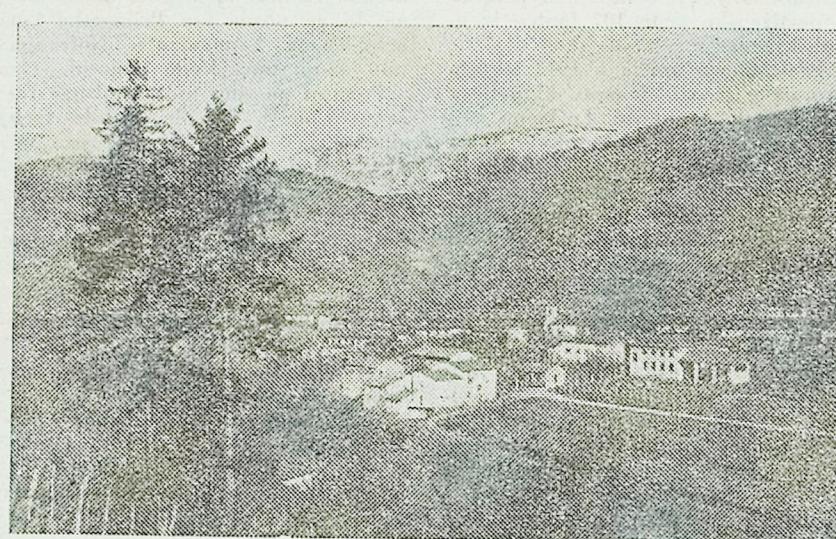
Iz hiše je bilo slišati glasno govorjenje in smeh. Zanimalo me je, kaj naj bi tu bilo.

»Dober dan, kaj pa delate!« »Zobotrebci!« »Kako pa?«

»Povsem enostavno. Najprej nabremo leskovih palic, lepih gladkih. Seveda, čim lepše so, tem lepše je delo. Nato omobiliziramo vse, kar je sposobnega za delo. Eni sekajo na male koščke — dolge do 7 cm. Drugi zopet le — te lupijo, da ostanejo beli, disti. če niso palice že prej prav čisto olupljene. Tretji zopet cepijo te na več ogljatih delov. Najpratnejši pa šele potem oblikujejo v zobotrebce. To delajo z ukriavljenim nožkom takoj hitro, da se njihovim gibom z očmi komaj sledi. Tako nastaja zobotrebec za zobotrebcem in ta rom na nalašč za to oblikovan posodico, ko se ta napolni, je napravljenih tedaj približno 30 zobotrebcev, te sedaj povežejo v snopice — tako si zasluzijo komaj 1 din. Spretne roke napravijo na dan tudi 100 snopic, tako le dobijo svojo dnevnicico, ki pa je zelo revna.«

Čeprav nudi to delo le borni zslužek, vendar se ukvarja s tem poslom polno ljudi. Središče te zimske obrti je Sv. Vid nad Cerknico. Bavijo pa se tudi bližnje vasi. Letos je KZ v Sv. Vidu odkupila približno 180.000 snopic, torej kar visoko število. Taka si ljudje pomagajo, da nujamejo, kak dinar za najnajne potrebe. Ti zobotrebci so namenjeni predvsem za izvoz. Čeprav majhna stvar, vendar nam tudi zobotrebci ustvarjajo devize.

Ivan Vidrih

Spodnja Branica v Vipavski dolini

Po starem ali po novem . . .

Drugi del borbe — obnova porušenih hiš in mest in uničenega gospodarstva — zahteva od slehernega državljanja skrajnih naporov. Sto in sto tisoč delavcev danes dnevno prispevajo v obliku akumulacije milijone dinarjev, da tako skupno gradimo in utrjujemo napredno gospodarstvo.

Mnogi delavci so zapustili pasivne kmetijske kraje in se vključili v delo za industrializacijo. Tisti, ki so ostali na zemlji, vztrajajo, garajo in se mučijo in ne vidijo izhoda, zoper drugi bi izhod lahko videli, toda nočjo. Polno je pritožb in godrnanja. Nekateri pravijo: ni denarja za povarnavo daykov, ni sredstev za nujne potrebe družine, kako dobiti orodje za boljšo in cenejšo obdelavo zemlje, s čim nabaviti umetna gnojila, semena in podobno. Sliši se tudi: potrebo bi bilo nekaj ukreniti, da bomo mogli naprej.

Nastaja vprašanje: ali so take pritožbe upravičene in, če so, kaj napraviti?

Odgovor je samo eden: prelomiti bo treba s starim načinom obdelovanja zemlje tudi v pasivnih krajih. Naše vodstvo, naši strokovnjaki nas dnevno opozarjajo preko strokovnih časopisov, revij in knjig na naš zaostal — lahko rečem že preživel način obdelovanja zemlje. Posamezni kmetovalci privratnega in zadružnega sektorja že sledijo in iščejo novih oblik za višjo proizvodnjo, ker čutijo, da je to nujno. Spoznali so, da je pridelovanje več kultur na

enem in istem zemljišču nedonošno in gre tako delo — v izgubo. Spoznali so tudi, da je danes ročna obdelava prav tako izguba. Velika poraba delovne sile pri obrati ročni obdelavi zemlje in na drugi strani majhni dohodki nas pehajo v vedno večje težave.

Delam na malem kmetijskem zadružnem posestvu občine Cerkno v okraju Tolmin. Iz vsakdanje delovne prakse bom navedel nekaj števil, ki naj bodo odgovor na vprašanje: Prelomni — po starem ali po novem?

Način dela, ki smo ga uveli na malem zadružnem posestvu kmetijske zadružne v Šebreljah, bi lahko uvelilo katerokoli večje, srednje in tudi malo posestvo privatenega sektorja.

Se pred tremi leti smo na posestvu sejali krompir z vmesnimi kulturnimi, korenjem, pese in fižolom. Vsa obdelava je bila izključno ročna, sadili, pleli, osipavali in izkopavali smo z majhnimi ročnimi motičkami. Večje število žensk je po več dni čepelo na njivi za vsako delo posebej.

Danes uporabljamo v ta namen korno, ki vlečejo plevelnik, osipalnik in žekopalknik. Med krompir ne sejemo drugih kulturnih. Po natančni evidenci opravljenega dela je danes potreben za obdelavo enega hektarja krompirja od oranža, saditve in do vseklediščenja 65 navadnih delovnih dni po 10 ur in 14 dni z vprego.

Beseda številkom:

Če računamo povprečni delovni dan din 300 x 65 . . . = 19.500 din delovni dan z vprego in dva delavca din 1200 x 14 . . . = 16.800 din same 2.500 kg po 15 din/kg . . . = 37.500 din umetna gnojilo, superfosfat 300 kg po 600 din . . . = 1.800 din

organksi gnoj 300 stotov po 50 din stot = 15.000 din zaščitna sredstva skupno = 1.000 din Skupno = 91.600 din

Obdelava enega hektarja krompirja po starem pa zahteva 170 navadnih delovnih dni in 12 dni z vprežno živino. Upoštevajoč enaki zasldek na delovnem danu, značajo stroški

Skupni stroški samo ročne obdelave = 131.600 din Če primerjamo deloma izboljšano obdelavo = 91.600 din dobimo razliko = 40.000 din

Povprečni domos krompirja na hektar 1952 je bil na zadružnem posestvu 170 stotov, katerega vrednost je 170 x 140 = 238.000 din Če od tega odštejemo vse obdelovalne stroške = 91.600 din dobimo čistega dohodka = 146.400 din

Naravnno, da pridek krompirja po starem nadaljuje do doseže tiste višine in je vedno za 20 in tudi več od stotkov nižji.

Navedel bi še drugo primerjavo, in sicer pridelovanje žitarice na enem hektarju površine. Pri sedanjem nadobrimo: 15 x 2500 = 37.500 din slama 30 x 200 = 6.000 din ajda strnična 7 x 2500 = 17.500 din ajdova slama 20 x 100 = 2.000 din Skupaj = 63.000 din

Stroški: človeška in živilska delovna sila = 36.400 din same pšenice in ajde = 7.500 din umetna gnojila za pšenico in ajdo = 1.800 din Skupno = 45.700 din

Če primerjamo dohodke s stroški, dobimo = 63.000 din = 45.700 din dobika: = 17.300 din

Te številke nam pokažejo, da je od dveh hektarjev njiv = 163.700 din krompir bo lahko zagotovil kruh družini in tudi poravnal druge obveznosti

8 PROTI 160

Taka je bila partizanska četa, iz katere je izšel narodni heroj Ivan Turšič - Iztok

V soboto, 14. marca t. l., je bila na Raketu v kulturnem domu proslava 11. občutne ustanovitve Rakovske čete. Dan njenje ustanovitev so izbrali Rakovci za občinski praznik.

Marec leta 1942. Na Notranjskem bilo več polno do zob oboroženih italijanskih posadk. Na Raketu in Cerknici si videl na vsakem karkar sivozeljeno uniformo pa silnice, topove in dolge kolone Fiatovih kamionov. Karabinjerji so zapisovali ljudi po cestah, zapirali ljudi in jih kravljali, nečetepati, fašisti so izpolnjevali poslansko prokljete spominja in vladali z mao-

imeli za sabo že precej sabotažnih akcij. Že meseca junija 1941 sta bili na Raketu organizirani varnostni službi in vojaška četa. V istem mesecu je začela delata v prostorih Zagorjeve zdelegatnitskega (technikac). V septembra istega leta je skupina rakovških fantov napadla karabinjersko patroljo med Rakecom in Cerknico, jo razorozila in sezula. Kamal potom so bile pregrane telefonske zveze — tudi to je bilo delo Rakovcev. Še bolj pa so izkazali meseca oktobra, ko so inceniral napad na Rakelj in tako zadrali posadko, da ni šla na pomno posadkama v Bežljaku in Lazu, ki so ju napadli partizani. Skratka — rakovski fantje so prišli v partizane dobro pripravljeni.

Tista pomlad je bila muhasta: sneg je ponovno zapadel, podlamljana rast je zapoznila. Partizani pa niso počivali — pripravljali so se na hude voje, pri čemer jih je pomagalo prehvalito slehene vrsti. Sreda aprila je začelo pokati sirono po Notranjskem.

Dne 16. aprila 1942 je del Rakovske čete postavil v bližini Prezida zasedlo. Osvobodila naj bi dva terenska delavca, ko bi ju Italijani podelili v streljanje. Po cesti je prikoračila dolga kolona Italijanov. Vnela se je sreda partizanov na spet zmagali proti Prezidu motor, na katerem sta se peljala dve karabinjerji. Fantje so udarili po njem in ga ustavili, nato pa so karabinjerjem vzel važne dokumente in oblike. Toda naloga — osvoboditev dveh ujetih terenskih

vsi.

Proti koncu aprila l. 1942 je četa prežela v zasedi ob cesti, ki pelje po Blisko planote proti Loškemu potoku. Po cesti je prikoračila dolga kolona Italijanov. Vnela se je sreda karabinjerji, v kateri so spet zmagali partizani — Italijani so moralni kljub moderni oborožitvi pokazati pete in zbežati nazaj v postojanko na Velički Blokok. To je bila dinka česa drin

**

France Šusterič

Profesor dr. Olrajt, ki poučuje na naši gimnaziji angleščino, je bil lani o počitnicah povabljen v London, da bo videl iz blizine Grinvič ter drugo znamenitosti v okolici in v mestu samem.

V desetih dneh se je do grla nastil učenjske hranje in potenje ga je zamakalo podreželje, obenem ga je se zore, ko bo lahko gledal okoli sebe divjo pokrajino. Nekaj ur pozneje se je zares začelo daniti na prvo, kar je profesor v jutranjom sonariku opisal, je bil zelo visok nad levi strani, ki je sedel v predstojničkih stolih v nobenem delu, kar je bil spred vseh. Na desni strani se je pri nastopajoči streljali začela odražati nadavači kmečke dežele, kar je pri

FRANCE MAGAJNA:

Samo za objokane ljudi

Grinvič je, kot veste, že poznal, ni pa poznal še predelov, ki so skoraj naravnost na nini drugi strani.

Gospod profesor je v svojem dočremu nameril hotel biti originalen. Ni se hotel poslužiti tiskanih kazipotov, niti mi hotel najeti živil. Hotel je si pomagati čisto sam karok Livingstonu, raziskovanje drevnih pokrajini v neznanih krajih londonske okolice.

FRANCE MAGAJNA:

nas. Videl je njave in travnike, gohičave in gozdide. Prav nai poshrga ali takega, kar bi ga moglo presečati. Gospod profesor je pesal dalje. V takem čistem, jutranjem zraku zelo prijetna in prisporevljiva zavara. Veliko bolj zdrava, kar je bil sklenil, da povev z njegovimi besedami:

»Ob polnoči bom vstal. Vzel bom v roke popolno palico in jo mahnil peč iz Londona proti severozapadu. Hodil bom in hodil magari teden dni in nikogar ne bom vprasil, kje sem in kaj vse. Morda bom naletel na težke okovane čevlje, nosili so natlačene nahričnike, nekdo pa je imel celo kitaro. Med Grohovim in Zelenim marmonom je izleženek izstopil in jo mahnil po stezi mimo Žerovnice pred množično. Morda bom naletel na zelo grde. Za noben denar se ne odpovem tej skrivnosti in popolnoma neznanim miklavostim bodočih dnev.

Kakor vidite, je gospod profesor popolnoma pojasmil svoj namen. Prav vse bi pokvaril, če bi se sirote na težke okovane čevlje, nosili so natlačene nahričnike, nekdo pa je imel celo kitaro. Tako je nastala Rakovska četa (v stavbu Bataljona Ljube Sercev). Njen komandir je bil Slavko Kovač-Smeli, komisar pa Tone Bavec-Cene. Tabonja je na Racni gori, pozneje pa tudi na Krški gori.

To so bili fantje, da jih je bilo veselje pogledati. V partizane niso prisli kot nerodni zelenci, ampak kot preizkušeni zdelegatni delaveci, saj so

nobene hranje. Čemu mu pa bo hrana, saj jo prodajajo v vseh gostilnjah? Potem jo je urezl naravnost proti severozapadu. Nekaj ur mu je vzel, predeš je zemelj obširnega Londona in še potem je začel v temu samoto, kjer ni ob cesti bilo nobene luti več in tudi nobene hiše.

Koralak je naprej po heli cesti v zanimanjem je pričakoval bližajoče se zore, ko bo lahko gledal okoli sebe divjo pokrajino. Nekaj ur pozneje se je zares začelo daniti na prvo, kar je profesor v jutranjem sonariku opisal, je bil zelo visok nad levi strani, ki je sedel v predstojničkih stolih v nobenem delu, kar je bil spred vseh. Na desni strani se je pri nastopajoči streljali začela odražati nadavači kmečke dežele, kar je pri

zadružjujev na levem in na desni strani, kjer je bil spred vseh. Profesor je začel postajati trmoljav.

»Zdaj pa hočem res vedeti, da kje pri

In Anton Predan — zaveden sin Svet. Benečije

ga kljape Jerneja, ki bi se bila lahko končala z dramo, da ne bi njegova prava domovina Jugoslavija dala zatočišča in življenu — svojemu zvezdomu sinu.

Anton Predan — zaveden sin Svet. Benečije

nas. Videl je njave in travnike, gohičave in gozdide. Prav nai poshrga ali takega, kar bi ga moglo presečati. Gospod profesor je pesal dalje. V takem čistem, jutranjem zraku zelo prijetna in prisporevljiva zavara. Veliko bolj zdrava, kar je bil sklenil, da povev z njegovimi besedami:

»Ob polnoči bom vstal. Vzel bom v roke popolno palico in jo mahnil peč iz Londona proti severozapadu. Hodil bom in hodil magari teden dni in nikogar ne bom vprasil, kje sem in kaj vse. Morda bom naletel na težke okovane čevlje, nosili so natlačene nahričnike, nekdo pa je imel celo kitaro. Tako je nastala Rakovska četa (v stavbu Bataljona Ljube Sercev). Njen komandir je bil Slavko Kovač-Smeli, komisar pa Tone Bavec-Cene. Tabonja je na Racni gori, pozneje pa tudi na Krški gori.

Kakor vidite, je gospod profesor popolnoma pojasmil svoj namen. Prav vse bi pokvaril, če bi se sirote na težke okovane čevlje, nosili so natlačene nahričnike, nekdo pa je imel celo kitaro. Tako je nastala Rakovska četa (v stavbu Bataljona Ljube Sercev).

Njen komandir je bil Slavko Kovač-Smeli, komisar pa Tone Bavec-Cene. Tabonja je na Racni gori, pozneje pa tudi na Krški gori.

To so bili fantje, da jih je bilo veselje pogledati. V partizane niso prisli kot nerodni zelenci, ampak kot

preizkušeni zdelegatni delaveci, saj so

in sra v pravem pomenu besede. Se zdaj se ljude v Novi vasi in drugih okoliških vasch spominjajo, kako so Italijani na begu skakali čez jarke in podhibari plotove.

Uspehi Rakovske čete so pognali Italijanom strah v kosti. (Znano je, da so takrat italijanski vojaki na Notranjskem govorili, da so partizani v zvezi s samim vragom.) Nekega dne v začetku maja 1942 je posadka v Loškem potoku pobrala šila in kopita ter se jadrono odpeljala v kasarne na Velike Bloke. Sledila ji je karabinjerska posadka v Starem trgu. Tako je nastalo na Notranjskem prvo osvojeno ozemlje, ki je obsegalo vso Loško in Loškotropsko dolino ter kraje ob Loškega potoka do Sodražice. Res je, da partizanski republikanji niso bili usojeno dolgo življeno, ker so navadili manjo močno okupatorje, sicer v spremstvu tankov, ki pa klub temu mnogo pomembila za narodnosvobodilno gibanje in zavzemajo častno mesto v naši zgodovini.

Cez tri dni je ob cesti blizu Prezida spet prezela zaseda — 8 borci Rakovske čete. Nemadoma se je pričkal na cesti vojaški transport — 4 kamioni, polni do zob oboroženih sovražnikov. Borci niso dosti premisli — privrpljali so se na takratni posadki, da nišči na njih po njihovih preizkušenih fantje.

Tako je pred kakimi šestdesetimi leti zapisal o Slovenih in slovenskem jeziku pesnik Peter Podreška, rojen v Sv. Petru Slovenskem ob Nadiški. Po šestdesetih letih se ni polečaj prav nič spremenil. Nasprotno, še slabši je danes, ceprav Da Gasperij v Rimu nekako pridigarško izjavlja, naj Sloveni zahvaljajo boga za to, ker živijo pod Italijo. Ne vem, kako bi Da Gasperija sprejeli danes Benečani, če bi jih prisel obiskal.

Zelo verjetno bi se bili prav lepo zahvalili za vse odobrote, ki jih prejemajo vsi leta, kar jih Italija -mačeha gospoduje in deli svojo skulturno. Postenemu in delovnemu človeku, ki se zaveda v kaže svoje poreklo, ni več mesta na zemlji pravljivo.

Borce Rakovske čete sprečamo pojavne v mnogih bataljonih in brigadah, sprečamo k tam komandante

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

Kako vzgajamo šolsko mladino v zadružni miselnosti

Povod tem-le zgočenim mislim, ki se nanašajo na solo v pogojih ljudske oblasti, je bil nedavni razgovor z mlajšim učiteljem o današnjem šolskem vprašanju.

Vsek prehod iz enega v drugi družbeni ustroj je bil vedno združen z manjšim ali večjim družbenim pretresom, ki se pojavi kot neizogibna posledica nakopičenih protislovij v predhodnem družbenem ustroju. Vendar ni še nobena zgodovinska doba posegla v družbeno-politično in gospodarsko-družbeno področje tako globoko kot tekoče stoletje. Silnice, ki gradijo nove temelje družbi, novo zgodovino, delujejo z neiprosno doslednostjo in učinkovitostjo, izpodjedajo korenine še obstoječega starega družbenega reda (ustroja) in tako delijo svet na dva tabora: na oni, ki predstavlja staro dediščino s preperelo in naglo razpadajočo vsebinou, in na tabor porajajoče se nove rasti. V prvem so preplah, zmeda, mrkost, nedoslednost, v drugem vera, požrtvovalnost, optimizem in zato smelost v premagovanju težav.

Odveč bi bilo vprašanje, kdo da bo zmagal, ker tudi zgodovina, čeprav, oziroma prav zato, ker jo kujejo pozitivni zakoni, (zakoni, ki si jih ustvari družba), teče po tračnicah prirodnih zakonov, od katerih nam je dobro znan oni, po katerem se staro umika in se končno umakne novemu. Ta proces se vrši tukaj prej in hitreje, tam kasneje in počasnejše, a povsod tako kot to narekujejo ondotne družbene in druge prilike.

Prav na področju STO imamo priliko opazovati trenja med temo svetovoma: med starim in novim ali onim, ki se poraja iz socialnega razsula in iz razvalin in borbe, ki smo se z njim uprli imperialističnemu nasilju in izkorisčanju ter prelomili s črno preteklostjo.

Dva svetova, vmes pa nihanje. Hočemo reči, da se mnogi ne morejo sprizgniti z novo stvarnostjo, ker jih po fizikalnem zakonu vztrajnosti tlačijo stare usedline. Te se, čeprav v manjši meri in potajeno, držijo tudi mlajšega roda, ker sta mu videz in blesk starega sveta mnogo bliže kot resnica nove stvarnosti, naloge, ki jih ta naga delovnim ljudem, niso tako privlačne in prijetne. Tlači nas suženjska svoboda, ki nam jo — seveda na našo škodo — nudi kapitalistična družbena ureditev; njenamikavost je toliko večja, čim bolj smo — zlasti nerazsodna mladina — pod neposrednim negativnim vplivom okolja (Trst).

Med činitelji, ki pomagajo pri polaganju temeljev novi zgodovini, novim materialnim odnosom, novemu človeku in novi družbi, je tudi šola in predvsem šola. A ne šola kot mrtve mehanizem in ustanova v smislu dediščine individualističnega egoizma, ampak kot organizem v cilju etičnega poslanstva, šola s sredotežnimi silnicami, ki naj zbirajo razbite in raztresene ude, šola kot odraz objektivne resničnosti.

Naša bit je kot dvoramén vzvod: materialna in moralna. Oboje je v medsebojni odvisnosti in dopolnjevanju. V končni fazi gre za družbo, ki naj bi — seveda najprej opremljena z materialnimi pogoji — znala vrednotiti etično življenje. Predvsem gre za vzgojo družbene zavesti in v njej za čut dožnosti in pravice posameznika nasproti družbi. Danes radi naglašamo svoje pravice, ker smo skozi stoletje kot raja, odvisna od tujih in domaćih izkorisčevalcev, poznali samo trde dolžnosti. Nihče nam ne bo poravnal, kar smo v stoljetih zgubili in zamudili, zlasti pa, kar smo utrpeli v zadnji svetovni vojni. Sami si moramo graditi, sami ustvarjati pogoje za boljšo usodo, sami vršiti to svojo po zgodovini naloženo dolžnost. Čim bolje jo bomo izvajali, čim več bomo prispevali k izboljšanju materialnega življenja, tem večji bo naš delež, tem večja naša pravica.

V ta namen je treba družbi individualno čim bolj močnih, samostojnih, samokritičnih in samoiniciativnih članov. Izkusnje potrjujejo, da je mladina po svoji prirodi zelo družbeno nastrojena in se njeni pozitivni nagibi dajo pretežno močno utrditi. Dobra, lahka in zelo uspešna metoda za to vzgojo je šolska (mladinska, dečja) družba.

Podpisani je svoječasno ustanovil in vodil takšno zadružno v mestu, kjer niso nikoli tako ugodi pogoji, kot na vasi. Njen namek je bil:

1. Skupna nabava šolskih potrebščin
2. Zbiranje malih prihrankov in
3. Pomoč siromašnim učencem.

Po dveletnem epazovanju je ugotovil:

1. Da ima mladina pretežno razvit smisel inagnjenje za vzajemno sodelovanje, za določen praktičen cilj.
2. Da ima močan socialni nagib in
3. Da je zelo iniciativna.

Mladina se je uveljavljala — seveda pod mojim stalnim vodstvom in napotilih čim bolj samostojno in izpolnjevala sprejeta pravila.

To je bilo v letih 1936—1938 — takrat, ko mi je šolska oblast (klerikalni režim) zadružno, ki je vendar imela vzgojni značaj, prepovedala.

Jutri si jo bo kovala današnja mladina. Kako?

Neizpodbitevno je dejstvo, da je mladina produkt okolja, ki in njem živi. Ta bo torej vnesla v svojo aktivnost vzore in zglede iz šolske in izvenšolske vzgoje. Vaška šola — in to imamo v mislih — pa se kot resnična ljudska šola ne more odvojiti od javnega (izvenšolskega) udejstvovanja. Obretno: tudi tukaj in prav tukaj more izpričati, kako razume svoje naloge in si more tako tudi olajšati vzgojno-poučeno delo med šolskimi stenami. Če se združništvo javlja v novi ekonomsko-družbeni stvarnosti kot nujnost — zakaj bi v tej smeri ne vzgajali šolske mladine? Zakaj bi je praktično in igraje ne seznanjal z osnovnimi načeli socialističnega združništva?

Sola ni vsemogočna — saj je sama produkt vsakokratnega družbenega prilika. Prav na področju STO imamo priliko opazovati trenja med temo svetovoma: med starim in novim ali onim, ki se poraja iz socialnega razsula in iz razvalin in borbe, ki smo se z njim uprli imperialističnemu nasilju in izkorisčanju ter prelomili s črno preteklostjo.

Dva svetova, vmes pa nihanje.

Hočemo reči, da se mnogi ne morejo sprizgniti z novo stvarnostjo,

ker jih po fizikalnem zakonu vztrajnosti tlačijo stare usedline.

Te se, čeprav v manjši meri in potajeno, držijo tudi mlajšega roda,

ker sta mu videz in blesk starega sveta mnogo bliže kot resnica nove stvarnosti, naloge, ki jih ta naga delovnim ljudem, niso tako privlačne in prijetne. Tlači nas suženjska svoboda, ki nam jo — seveda na našo škodo — nudi kapitalistična družbena ureditev; njenamikavost je toliko večja, čim bolj smo — zlasti nerazsodna mladina — pod neposrednim negativnim vplivom okolja (Trst).

Med činitelji, ki pomagajo pri polaganju temeljev novi zgodovini, novim materialnim odnosom, novemu človeku in novi družbi, je tudi šola in predvsem šola. A ne šola kot mrtve mehanizem in ustanova v smislu dediščine individualističnega egoizma, ampak kot organizem v cilju etičnega poslanstva, šola s sredotežnimi silnicami, ki naj zbirajo razbite in raztresene ude, šola kot odraz objektivne resničnosti.

Res je, da ima gledališče tudi našo gojijoči lepo slovensko besedo, toda to si v polni meri lahko privošči samo poklicno gledališče. Toda zdi se mi, da je ob danih prilikah preko domačega odra in domačih ljudi ne bodo vzljubili.

Ljudje sicer radi igrajo. In to ljudje, ki mogoči nimajo druge izobrazbe kot italijansko ljudsko šolo.

Čeprav o prizadovosti in ljubezni

do igranja ni dvoma, vendar bi tudi najboljši režiser porabil precej časa,

da bi igralec eno samo stran pravilno prebral. In če bo režiser z vso do-

slednostjo hotel doseči idealni izgovor in igro, ne verjamem, da mu bo uspelo. Zato je bolje, da poskuša pri teh igrah doseči dobro in živiljenjsko resnično igro, kakor pa da poskuša prikazati depoto slovenskega jezika.

Naj omenim resnično zgodibico. Ta

kaj po osvoboditvi se je mladina neke vasi na Cerkljanskem lotila igre.

Ker mi ničesar razumel prislova »malonec, so ves stavek napak razumeli.

V tekstu je pisalo: »Malone na bobnu, pa so še tako napuhnjenci.«

Clo-veku, ki pozna slovenski jezik, se zdi mogočno, da so nastopajoči razumeli »bluče (melone) na bobnu in še taku napuhnjence.« Seveda so kasneje po besedni zvezli le razumeli, zakaj gre. S tem ne mislim igralcev žaliti in prepričan sem, (če danes še nastopajo), da teh težav zdaj nima več.

Pri zadnjih prireditvih v domači va-

si sem bil priča, s kakšno težavo so

še iz ust besede pisane v pravilni slovenščini.

Ta igra sama je bila pravljena, potem še tak jezik, da je bilo močno vztrajati do konca. Vsi,

ki smo gledali, smo imeli občutek,

da so besede, ki jih igralci govorijo,

so neenarevne, umetne in da zvenijo

nekako kovinsko. Razen vsega tega

je iz njih jasno in močno udarjalo domača narodna.

Tedaj mi je prišlo nekaj na misel.

Ali ne bi kazalo, da bi nekatere igre

pričrtili na domača narodna?

Vem, da bo marsikdo na to odgovoril, da

da bi bil kulturni škandal in odpove

veden enemu glavnemu namenov, namreč

gojiti slovenske besede. Toda te

ga cilja ni mogoče dosegati, zakaj bi

se zmanjšili in to na škodo družbenemu cilju?

Ko sem gledal občinstvo, sem sklepal,

da so tudi drugi teži in pretežno

tega mnjenja, kajti ko je igralec izgo

voril nekaj stavkov v narodju in pri

tem neprisiljeno igral, so ga bili

prav veseli.

In če pomislimo, da so v Narodnem

gledališču igrali Finžgarjevo »Raz

valino živiljenje« v gorenjskem na

rečju, zakaj ne bi smeli igre parti

zanske vsebine, ki bi se mogla vrstiti

kjer koli na Slovenskem, prilagoditi

domačemu narodju?

Tomo Pavšič

nega ustroja — pač pa more bili v določenih pogojih močan vzgojn činitelj. Seveda se mora vzgojitelj zavedati, da ni učilnica obrtna delavnica in nima opravka z mrtvo snovo, ki jo moremo poljubno obdelovati. Mlada živa bitja reagirajo na vsak najmanjši tressaj. V kolikor to upoštevamo in smotreno ustrejamo, v toliko je šola resnično sodobna in živiljenjska.

Današnje individualistične težnje, ki nas obtežujejo kot kapitalistična dediščina, so v nasprotju s socialistično stvarnostjo. Vzgojiti je treba rod z novo duševnostjo, z novimi vzori in ideali — rod, ki bo znal pravilno »meriti« dalje in nebesno stran ter misli v delovati zase in za skupnost. Zgodovinski razvoj bo zrušil imperializem in njegove zastupljajoče izraste: nacionalizem, iridentizem, rasizem in enake družbeno škodljive izme in po zakonu nujnosti zbljedaval in vezal svet (narode) na demokratični in enakopravni osnovi. Takšne so naloge naše vzgoje. Lepo priliko za to nuditi šolska zadružna. Ne morem se na tem mestu spuščati v podrobnosti in se le bežno dotaknem nekaterih momentov.

Pred očmi imam kos zemljiska, ki naj bi ga upravljala šolska zadružna: ga po možnosti obdelovala (sejala, ožir, sadila, gnojila z naravnim in umetnim gnojem itd.), razume se, sestavlja pod nadzorstvom.

Kako lepa prilika za prirodeznanski pouč (zemlja, gnoj, rastline, zrak, rastlinska hrana in enako), za domoznanstvo, računstvo in geometrijo (cena, dohodki, izdatki, dobitek, površina zemljiska in enako).

Lahko bi si na ta način napravili šolsko drevesnico, toplice grede in enako (vse seveda v manjšem obsegu), nabirali zdravilna zelišča, gobe in drugo.

To bi bila prava živiljenjska šola.

Počnimo že možnosti za vzgojo mladine, ki naj se jutri vključi v združno gibanje na vasi kot njegovem zimbolj zavesten in aktiven član.

Janko Furlan

Orkester SKUD »Sante Semič-Daki« iz Postojne

V IDRIJI BODO UREDILI MUZEJ

Splošno je znano, da Slovenci ne znamo ceniti svoje preteklosti in jo pravilno vrednotiti, verjetno prav zato, ker so bili na vidnih mestih vedno tuje, naš človek pa je večinoma zanje tlačan in hlapčeval. Točno delo, ki je bilo opravljeno, je bilo vedno delo našega slovenskega človeka, čeprav je koristi pobral tuje.

Le malo komu je tudi znano, da je Idrija imela edinstveno tovarno umetnega cinobra, katerega je izdelovala v dvajsetih odenkih (spojina živrega srebra in žvepla). V tej tovarni so izdelovali tudi dva huda strupa: živosebrni sublimat in precipit. Novejša in cenejša sredstva so izdelovanje zavrgla in ga pred 30 leti popolnoma ustavila. Na razstavi bo prikazanih tudi mnogo najstarejših tehničnih naprav in strojev, ki so se ohranili do danes prav v Idriji, ker se v naš rudnik dolgo časa mislo vnašale nlike izholjave. Vsi gospodarji so pač v Idriji videli samo mestno dobička in so zanj skrbeli zelo mačehovsko. Danes se rudnik modernizira, stari stroji pa prehajajo v okrilje muzeja. Prav ta razstava bo vsakomur jasno pokazala, kako težko je bilo v našem rudniku, ko so se njega skrbili tuji, Idriji pa gospodarili tuji kapitalisti. Mačehovstvo stopa v ospredje pri vsaki rudniški napravi, zato ni nič budnega, če so investicije v idrijskem rudniku takoj visoke, saj je treba popravljati napake, ki so se godile skozi dolga stoletja.

Srečko Logar

Filmsko podjetje »Avalac« v Beogradu je izdelalo nov film »Vsi na morje«. Lahka glasbena komedija se godi v dubrovniškem okolju sredi poletne sezone. Film nima posebnih umetniških kvalitet, je pa naša prva filmska komedija.

xxxx

Japonska sopranistka Mičiko Sunahara je gostovala v naši državi (v Ljubljani, Zagrebu in na Reki), v naslovni vlogi Puccinijeve operе »Madame Butterfly« ter imela velike uspehe.

Obvestilo kmetovalcem in naročnici

NAŠE UREDNIŠTVO SE JE SPORAZUMELO Z UREDNIŠTVOM KMETIJSKEGA VESTNIKA, DA BO KMETIJSKI VESTNIK ENKRAT MESECNO TUDI PRILOŽEN K SLOVENSKEMU JADRANU. ZATO NE BO VEČ KMETIJSKE STRANI, AKTUALNE ČLANKE PA BOMO ODSLEJ OBJAVLJALI NA 3., 4. IN 5. STRANI. CENA LISTU S PRILOGO BO NEKOLIKO VIŠJA, ZATO PROSIMO VSE NAROČNIKE, KI PRILOGE NE ŽELIJO, DA TO JAVIJO NASI UPRAVI.

UREDNIŠTVO

Maršal Žukov zopet v milosti

Po Stalinovi smrti zopet stopa v ospredje človek, ki ga smatrajo za največjega sovjetskega vojskovodijo. Vsa leta zadnje vojne je Žukov vodil operacije tam, kjer je bil položaj najtežji. Decembra 1941 je rešil pred Nemci Moskvo. Maja 1945 je osvojil Berlin.

Njegova slava ni bila všeč Stalinu, zato ga je poslal za komandanta Odeške vojne oblasti, kjer je živel vse do nedavnega popolno počitovanja v ozadje. Malenkov ga je po Stalinovi smrti poklical v Moskvo ter ga imenoval za enega izmed namestnikov vojnega ministra. Kot kaže, se hoče novi sovjetski diktator okoristiti z priljubljenostjo Žukova med sovjetsko armado ter se s pomočjo njega nasloniti nanjo. Morda pa ga hoče imeti le pred očmi, ker mu je tako manj neveran.

Žukov je po splošni sodbi velik vojak, simbol zmage sovjetske armade v zadnji vojni. Prav zato pa je doživel usodo, kot so jo skoraj vsi sovjetski maršali. Postali so nevarni slavi Stalina, zato so po vojni morati postati brezpomembne figure v rokah diktatorja.

Poglejmo, kaj je govoril Stalin 25. maja 1945 na velikem banketu v Kremlju na čast proslave zmage nad Nemčijo, katerega se je udeležilo 189 generalov. Rdeče armade:

»Domovina in partija ne bosta nikoli pozabili vloge, ki jo je odigralo poveljstvo armade v domovinski vojni. Imena vseh poveljnikov, ki so znali dobivati bitke in ki so rešili domovino, bodo ostala večno zapisana na častni plošči, ki jo bo zgodovina postavila na bojnih poljanah. Od teh poljan je ena že zlasti pomembna. To je prostor, na katerem se je odigrala bitka za Moskvo, prestolnico naše domovine. Ime tovariša Žukova pa bo ostalo povezano z njim kot simbol same zmage...«

Nekoliko mesecov pozneje pa je bila izdana naslednja odločba političnega.

»Zaradi pomanjkanja moralnega zaupanja v tovarišu Žukova je ta razrešen svojih funkcij v Berlinu. Poklican je v Moskvo ter bo prevezel poveljstvo nad suhozemnimi četami...«

... Zaradi reorganizacije Odeške oblasti se pošilja na ta sektor.

To je bila pravzaprav obsodba na izgnanstvo.

Po koncu vojne so Žukova vabili v Ameriko, da bi se udeležil zmago-slavnih parad v raznih ameriških mestih. Tam bi bil slavljen kot Rus, ki je dobil vojno. Toda Žukov ni šel. Vejno je dobil Stalin...

Kmalu po padcu Berlina mu je general Eisenhower priredil banket v Frankfurtu. Časopis ameriške armade Army Talks je 18. junija 1945 objavil naslednji razgovor med njim in Eisenhowejem na tem banketu:

Žukov: »Imam nekoliko nemških tovarn sintetičnega benzina, ki smo jih dobili na našem teritoriju. Pojavili smo jih, toda nismo sposobni, da bi jih spravili ponovno v pogon. Slišal sem, da nekoliko takih tovarn dela na vaši strani. Ali lahko nekateri od mojih strokovnjakov pridejo pogledat, kako delajo vaše tovarne?«

Eisenhower: »Seveda. Pošljite jih preko.«

Žukov (zelo začudeno): »Mislite, da vam ne bo treba prej vprašati vaše vlade?«

Eisenhower: »Seveda ne... Kar pošljite jih preko.«

»Simbol ruske zmage« je bil začuden nad možnostjo, da lahko Eisenhower sam odloča o tem, da lahko pride nekaj tujih strokovnjakov na njegov teritorij. Žukov bi moral nujno vprašati Kremelj. Vedel je, da za sovjetskega komandanta ni dobro imeti preveč lastne iniciative...«

Toda kljub temu je moral oditi na mesto, ki ni zanj pomemnilo samo degradacijo, temveč tudi pregnanstvo.

»Ta teden se že tretjič brije. Hocem vedeti, kako ji je ime?«

VULKANI - vir napredka na Islandiji

Človek bi mislil, da rastejo pomaranče samo na Siciliji in v drugih južnih predelih. Da pa rastejo na otoku Islandu, ki leži blizu polarnega kroga, ne bi nihče verjel. Seveda rastejo pod steklom, toda ne kako posamezno drevo, kot marsikje v rastlinjakih v Srednji Evropi, temveč celi nasadi.

Otok Island je dežela vulkanov. Nad 120 jih je na tem otoku. Poleg vulkanov je na tisoče vrelcev, tako imenovanih gejzirov. Uradna poročila pravijo, da dajejo vsi ti gejziri skupaj 1600 vrelcev voda na sekundo. Nekateri so tako veliki, da bruhajo celo po sto metrov visoko vrelo vodo.

Iznajdljivi prebivalci Islanda so v zadnjem času začeli izrabljati vrelo vodo iz topnih izvirov v najrazličnejših koristnih namenih. Mestna uprava v Reykjaviku je zgradila posebne naprave ter cevi, s pomočjo katerih teče vroča voda iz nekaterih vrelcev v rezervoar, ki leži na višini v bližini mesta. Od tod teče po cevih v stanovanja, bolnice, tovarne, kopališča in drugam. Tako ima skoraj vse mesto poceni centralno kurjavo.

Pred leti je neki iznajdljivi vrtnar začel uporabljati toplo vodo iz gejzirov za gretje svojih rastlinjakov. To je bilo pred takimi dvajsetimi leti. Njegovo pobudo so začeli posneti tudi drugi. Danes je že nad 80 hektarjev takih rastlinjakov.

V začetku so sedili pod steklom navadno zelenjavo, zlasti zgodnjo, toda skoraj neomejeni viri vrele vode so dajali vrtnarjem nove in nove ideje. Največja senzacija za Island je bila, ko se je pred osmimi leti pojavilo na trgu v Reykjaviku

proto grozdje, pridelano doma. Že dolgo časa niso nobena redkost paražiniki, dünje in drugi sadeži, katerih domovina je daljni jug in ki ne bi brez toplice voda iz gejzirov nikoli zrasli na Islandu.

Količina neizkoriscene vrele vode pa je še vedno ogromna. Zato so začeli saditi sedaj tudi pomaranče. Islandski vrtnarji pričakujejo, da tega novega poizkusa najboljših uspehov.

Cloveška iznajdljivost ustvarja na Islandskem čudovite vrtote sredi led in polarnega vetra. Vulkan, ki so

povzročili Islandcem s svojimi izbruhi tolkokrat nesrečo, so tokrat postali vir blagostanja in napredka. Tako je izbruh vulkana Hekle, ki je največji na otoku leta 1783 povzročil tako škodo, da je zaradi lakote, ki je nastala kot posledica opustušenja, pomrlo 20 odstotkov prebivalstva. V zadnjem času so ti vukani še precej mirni ter postajajo vedno bolj važni za narodno gospodarstvo. Posrečil se je tudi poskus izkoriscanja pare, ki prihaja v velikanskih množinah iz gejzirov, za proizvodnjo električne energije.

Severni jelen - kamela polarnih krajev

Delfini igrajo nogomet

V malem kopališču Velaskez na Kubi se je zgodil pred kratkim zanimiv primer. Nekemu dečku je ušla žoga na odprto morje. V bližini se je igrala skupina delfintov, ki so se začeli takoj z njo igrati. Metalni so jo v zrak drug drugemu. Znano je, da so delfini zelo inteligentne živali ter da se zelo radi igrajo.

LETALA IZ STEKLA

Današnja letala razvijajo velikanško brzino. Hitrost 1200 kilometrov na uro ni nič izrednega. Delajo pa že poizkuse s stroji, ki bodo leteli 2000 km na uro in še več. Pri takih brzini se zunanjina površina letala močno segreje ter se začne skoraj topiti. Ker navadne kovine ne pridejo več v poštev, delajo sedaj poskuse z raznimi novimi materiali. Kot kaže, se je do sedaj že najbolj obneslo steklo. Seveda ne gre tu za prozorno steklo, temveč za posebno zmes, v kateri prevladuje steklo. V Ameriki so že zgradili letalo, ki je iz stekla, ter se je dobro obneslo.

Brez severnega jelenja bi bilo življenje skoraj nemogoče v obširnih arktičnih predelih. Ta skromna žival, ki se hrani z raznimi lišaji, pomenuje za bremejne snežene puščave isto, kot kamela za afriške puščave.

Severni jelen je po naravi dobro zaščiten pred mrazom. Njegova dlaka ne propušča niti zraku, niti vlage. Telovnik iz kože severnega jelenja lahko nadomešča resilni pas, kajti debela plast dlake, je napolnjena z zrakom ter drži človeka na površju vode.

Znano je, da so najboljši rejei severnih jelenov Laponci. Računajo, da imajo tudi prebivalci polarnih krajev preko 500.000 severnih jelenov. V Sovjetski zvezzi imajo po uradni statistiki milijon severnih jelenov. V Sibiriji jih uporabljajo za najrazličnejše namene. Med drugimi tudi za vprego poštnih sanii. Armada jih uporablja za vzdrževanje zvez in za prevažanje strojnic.

Leta 1891 je ameriški misijonar dr. Sledon Jackson opazil, da so Eskimi na Aljaski umirali od lakočete, medtem ko so bili njihovi sonarodnjaki na drugi strani Beringove ožine, 90 kilometrov vstran, zaličiti kot polni. Spoznal je, da so vzrok

te razlike severni jeleni. Dr. Jackson je zbral 2000 dolarjev ter kupil 187 severnih jelenov v Sibiriji. Posledice tega so bile tako ugodne, da so kmalu za tem kupili še 100 severnih jelenov, ki so bili eden izmed glavnih virov prehrane prebivalstva. Leta 1937 je ameriška vlada pokupila vse severne jelenje na Aljaski ter jih je poklonila Eskimom. Hotel je s tem dvignjen standard teh namadov in lovec. Toda uspš je bil zelo slab. Eskimi so predvsem loveci. Navajeni so živeti iz rok v usta, brez skrbiv, kaj bo jutri. Eskimi so breznačitno klali črede severnih jelenov, ne da bi se brigali za plipod. Posledice se pozajajo še danes. Računajo, da je sedaj samo še 25.000 severnih jelenov na Aljaski.

Malo je znano, da severne jelenje tudi molzejo. To pa ni tako lahka stvar. Ko molzejo samico, jo morajo jo, da zmrzne ter ga vržejo majhen natakniti nagobčnik. Največ namolzejo za kozarje mleka. Toda to mleko je 4-krat bolj mastno kot kravje in nekaj kapljic zadostuje, da na pravijo kavo belo. Laponci ga pustijo, da zmrzne ter ga vržejo majhen košček v skodelico za kavo, podobno kot sladkor.

angleška obala posuta s hijacintami in trobenticami. Te žive morske cvetlice, razkošno škrlatne, nežno rožnate in živo rdeče, so v velikih množinah bile raztresene na ogljenočrnih tleh. Tu pa tam so velike sružne štrle najezenje iz razpolnih temnih pečin in kakšna globinska riba je, kot barvni preblisk, švignila skozi naš svetlobni krog. Vsi zavzeti smo zrli v ta pravljnični prizor, ko se je začul po telefonu zaskrbljeni glas:

»No, kako vam kaj ugaja na dnu? Jeli vse v redu? Ne zadržujte se predolgo, kajti barometer pada in to me skrbi. Imate dovolj zraka? Kaj lahko še storimo za vas?«

»Vse je v redu, kapitan,« je zavpil veselo Maracot. »Kmalu pridemo. Prav lepo skrbite za nas. Počutimo se tako dobro, kot da smo v naših kabinah na ladji. Sedaj pa glejte, da nas boste počasi premikali naprej.«

Prišli smo v kraljestvo svetlečih rib. Zabavili smo s tem, da smo ugašali naše luči in v tej popolni temi, v kateri bi lahko izložili najobčutljivejšo fotografisko ploščo, a da se ne bi na njej poznavali niti najmanjši sledovi ultravioletnih žarkov, smo opazovali svetlikajoče se življenje v oceanu. Kot na črnem žametnem zastoru smo gledali sijajno svetle točkice, kako so se naglo pomikale, kot se v noči pomikajo okroglo luči velikega prekoceanskega parnika. Videli smo strahotno bitje z žarečimi zobmi, katerimi je peklensko grizlo v temnino. Drugo je imelo zlate dolge tipalke, tretje je s plamenčico perjanico nad glavo plahutalo skozi vodo. Povsod, kamor je segel naš pogled, so se vžigale v temi svetle lučke, vsako majhno bitje je hitelo za svojim poslom ter si razsvetljevalo pot pred seboj. Prižgali smo spet svoje luči in doktor je začel s svojimi opazovanji morskega dna.

»Čeprav smo globoko, vendar nismo še dovolj, da bi lahko prišli do kakršnih koli karakterističnih globokomorskih usedelin,« je reklo. »Te so populoma izven naših možnosti. Morda ob drugi priložnosti, z daljšo jekleno vrvjo...«

»Nehajte s tem!« je zarenčal Bill. »Na to pa kar pozabi!«

Maracot se je nasmehnil. »Vi se boste kmalu navadili na globine, Scanlan. To ne bo naše zadnje spuščanje.«

»Bes te plentaj!« je stisnil skozi zobe Bill.

(4)

»Seveda! Seveda!« mu je, hehetaje se, pritrdil Maracot. »Dolgoripi svinec — neka nova vrsta, gospod Headley, z žico namesto repa in s vencem v nosu. Vsekakor je pa zelo potreben, da opravlja merjenja, kajti ostati moramo nad planoto, ki ni bogovekaj prostrana. Vse v redu, kapitan, je zavpil. »Kar spustite nas dol!«

In šlo je spet navzdol. Dr. Maracot je ugasnil električno luč in vse se je pogreznilo v popolno temo, razen številnega globinomera, ki je s svojim tikttakanjem oznanjal naše nezehno pogrezanje. Zaznavali smo samo lahko nihanje, kakšnega drugega gibanja se skoraj nismo zavedali. Samo pomikajoči se kazalec na številnici nam je pričal o našem grozljivem položaju. Dosegli smo že preko tri sto metrov in zrak se je očividno začel kvariti. Scanlan je z oljem namazal zaklopke odvajalne cevi in postal je znosneje. V globini pet sto metrov smo se ustavili ter se zibali sredi oceana z znova prizanimi lučmi. Neka velika temna gmota je tu hušnila mimo nas; ali je bil sabljak, globokomorski pes ali pošast neznanega vrste, tega nismo nikakor mogli ugotoviti. Doktor je hitro ugasnil luč. »Največja nevarnost je v tem,« je dejal, »da so v teh globinah bitja, pred napadom katerih bi ta naša z jeklenimi ploščami zavarovana kabina bila prav tako varna kot čebelnjak pred razjarjenim nosorogom.«

»Verjetno kit,« je reklo Scanlan.

MLADIM UČENJAKOM

TOPLOMER

Takrat, ko sem bil en meter in sedem centimetrov dolg, je gospod učitelj v naši ljudski šoli vzel s ste- ne malo desico, na kateri je bila pritrjena steklena cevka. Spodaj je ta cevka imela srebrno buncico, ne večjo od srednje debele jagode na grozdu, na obeh straneh cevke pa so bile zarisané nekake milimetre-ske črtice. Tiste na levi so bile malce bolj na redko zarisané kot one na desni.

»Glejte, otroci,« je rekel gospod učitelj, »to je toplomer!«

In nam je začel potem na dolgo in široko razlagati, kaj je ta igračka. Povedal nam je, da je v buncici in deloma v cevki živo srebro, ki je kovina, čeprav tekocina, in da se to srebro v mrazu skriči, v vročini pa raztegne: čim hujši je mraz, tem bolj se skriči, in čim večja je topota, tem bolj se raztegne.

»Prav tako kakor tukaj pri Francku,« je rekel gospod učitelj in po-kazal name, čim bolj mu je dolgas, tem bolj se mu usta raztezajo pri zdehanju!« Zavoljo teh, po mojem mnenju hudo krivičnih besed, so mi pozneje »pravili« nekateri tovarisi »razteza«, kar ni meni prav nič pri-jalo.

In nam je nato gospod učitelj po-vedal, da imamo v resnicu dva toplomera in ne samo enega, kakor bi se nemara nekomu od daleč dozde-valo. In da sta oba, kakor dva bra-ta, na teje deščici kar skupaj na-rejena. Tiste bolj redko narisané črtice na levi strani cevke, da so stopinje nekega Reomirja, one go-stejše na desni strani so pa stopinje drobenega gospoda, ki se je pisal Celzij. Prav dobro smo razu-meli, da je prvi nosil ževlje večjega kalibra kot drugi in so bile zaradi-tega njegove stopinje daljše.

Pa tole zanimivost nam je pri tem povedal gospod učitelj: Oba gospoda, Reomir in Celzij, sta si bila pri meri svojih stopinj povsod različna, na eni točki sta se pa le »štimala« oba. Oba sta namreč re-kla, da naj se toplota tajajočega le-du zaznamuje z ničlo. Ko namreč pomočimo bunčico toplomera v vo-do, v kateri plava toliko ledeni-h

drobecv, da jih je skoro več kot vo-de same, in je zavoljo tega strašno mrzla, se živosrebrna nitka v cevi krči in leze navzdol. Krči se, sirota, ker zebe tudi njo. Več kot toliko se pa v ledeni vodi le ne more skrčiti. Nekje obstane in se ne krči več. Oba gospoda, Reomir in Celzij, sta to dognala in sta vsak zase rekla, da je treba na tistem mestu, kjer je srebro obstalo in se ni hotelo več krčiti, zarisati črtico in zapisa-ti zraven nje ničlo (0). Ta ničla bo odslej pomenila, da točno pri tej črti ni nobenega mraza in nobene toplotne.

Ko sta gospoda hitro vzela toplo-mer iz ledene vode in ga nesla na dvorišče, kjer je vse škripalo od mraza, sta opazila, da se je srebrna nitka pomaknila precej niže od za-risané ničle. To je pomenilo, da je bilo zunaj bolj mrzlo od ledene vode in se je zaradi tega srebro še bolj skričilo. (se nadaljuje)

PREVZETNI NOJ

(Arabska narodna)

Na prostranih peščenih ravninah blizu Eufruja je v davnih, davnih časih živel noj. Ni se mu klanjal samo neizmerna ptičja družina, ča-stili so ga tudi puščavski levi in krokodili velike reke.

Noj je bil zelo ponosen na svoje kodrasto perje, ki mu je pokrivalo celo telo in na krila, ki so bila zelo močna in velika. Zato se je neke-ga dne zaželel, da bi se dvignil v višave. Zahotelo se mu je živeti na soncu, kajti zemlja se mu ni zdela dovolj imenitna zanj.

Krepko se je najedel, napil se je sveže vode, visoko dvignil glavo, skričil noge in se pričel s širokimi zamahi kril dvigati v zrak. Zemlja je postajala vedno manjša, reke so bile kot tanke srebrne vrvice, sonce pa je postajalo večje in toplejše. Noj je postal vedno bolj žejen in iznemogel, toda kljub temu je letel više in više.

Že je bil tik pod soncem. Še enkrat je zamahnil s krili, sonček pa, da bi ga kaznoval za prevzetnost, mu je osmodil rahlo, nakodranlo perje. Ožgana krila ga niso več no-sila, začel je padati in spet se je znašel na pesku rodne puščave.

Od takrat imajo vsi noji gole gla-vovo, vrat in noge in kot oglje črno perje po telesu. Samo na krilih in repu jim je ostalo nekaj lepih, be-lijih kodrastih peres, ki pričajo o njihovi nekdajni lepoti in o kaznovani prevzetnosti.

REŠITEV UGANK IZ PREDZADNJE ŠTEVILKE:

LEŠNIKI 132. strelovod, 133. živo apno, 134. vino, žganje, 135. tri in štiričresna deteljica, 136. zvon, 137. kraguljčki.

»To vam bo postala tako vsakdanja zadeva, kot da bi stopili v podpalubne prostore »Stratforda«. Opazili boste, gospod Haedley, da je tukaj tlo, v kolikor ga lahko opazuje-mo zaradi gostega rastja meduz in kremenčevih spužev, iz plovca in črne bazaltne žlindre, kar nam kaže, da je nastalo za pradavnih ognjeniških dejavnosti. Mnena sem, da to potrjuje moje prejšnje gledišče, ko sem trdil, da je ta greben del neke vulkanske formacije in da Maracotova globina« two-ri — te dve besedi je izgovarjal z neko posebno nasiado — vnanje pobočje gore. Smatram, da bi bil zelo zanimiv poskus, če bi pomikali počasi naprej našo kabino, dokler ne bi dosegli roba tega brezna, da bi si na tem mestu ogledali formacijo tal. Pričakujem, da bom tam našel prepad ogromnih razsežnosti, ki se spušča v ostrem kotu v največje globine oceana.«

Ta poskus mi je izgledal zelo tvegan, kajti kdo bi nam mogel jamčiti, da bo naša tenka jeklena žica prenesla napor vodoravnega premikanja. Toda za Maracota ni obstajala nobena nevarnost, kadar je slo za znanstveno opazovanje. Na druge se pa pri tem ni oziral. Meni in Scanlanu je zastal dih, ko je naša jeklena lupina, pometajoč pred seboj valovito morsko travo, krenila počasi naprej in ko sva čutila, kako se je žica do skrajnosti napela. Vendar je odlično vzdrlala in polahkoma smo začeli drseti po dnu oceana, medtem ko je Maracot, s kompasom na dlan, glasno dajal navodila glede smeri in včasih zahteval, da se kabina dvigne, če smo naleteli na kakšno zapreko.

»Ta bazaltni greben bo največ miljo širok,« je razlagal. »Zaznamoval sem brezno zahodno od mesta, kjer smo se spustili. S to hitrostjo ga bomo brez dvoma kmalu dosegli.«

Drseli smo brez težav preko vulkanske planote, obrasel vsepovsod z valovitim algami ter okrašene z prekrasnimi dragulji prirode, blestečimi med črnim kamenjem. Naenkrat je doktor planil k telefonu.

»Ustavite jo!« je zavpil. »Dospeli smo!«

Pošastno žrelo je nenadoma zazijalo pred nami. Bilo je nekaj strašnega, kot privid iz težkih sanj. Crne in blešeče bazaltne čeri so navpično padale v neznanske globine. Njihovo

ROŽICA

*Rozica pod zemljo spava
pa ji liceca bledē:*

*»Oh, ta zima, dolga zima,
kdaj li bo je konec že?«*

*V domek sončni žarek pride,
pa poljubi rožico.
In tako je nepopisno
strah bilo ubožico.*

*»Nič ne boj se, ljuba moja,
jaz sem prišel te iskat!
Sonce me je sem poslalo,
zunaj hodi že pomlad!«*

*In zardela v lica nežna,
očke si umila je,
pa čez noč v obleki praznji
v lepi svet priklila je.*

LEŠNIK

141) Vsi smo z doma
nič se batí:
drobna žabica pred vrati
hišo čuva nam pred tati.

Pionirska križanka

1	2	3.	4	5	6
7			8		
9		10		11	
		12	13		
14	15			16	
	17				
			18		

Vodoravno: 1) mesto v Istri, 7) reka v Rusiji, 8) ime pesnika Grudna, 9) časovni vevnik, 11) predlog, 12) dragocena tekočina, 14) Istokov prijatelj iz romana »Pod svobodnim soncem«, 17) žitorodna pokrajina v Srbiji, 18) naj (naravne).

Navpično: 1) nasprotno od suhu, 2) vidni organ, 3) kazalni zainmek, 4) osebni zaimek množine, 5) 10) jo imajo kralji na glavi, 12) prva polovica ugovora, 6) nihče, vprašalnica, 13) ime pisatelja Cankarja, 15) prve dve črki v abecedi, 16) kratica za atmosfero.

vi robovi so bili obraščeni z nihajočimi se ogromnimi algami, toda pod tem nemirnim in plapolajočim robom so se lesketale črne stene prepada. Ni bilo mogoče preceniti širine brezna, kajti naše luči niso mogle prodreti skozi temo, ki je ležala pred nami. Ko smo usmerili svetlobo Lucasove signalne lampy nizvod, je dolg in zlat pramen vzprednih žarkov šinil v globino, globlje in globlje, dokler ni ugasnil v temini strašnega prepada pod nami.

»To je naravnost čudovito!« je vzklikal Maracot, zrocen v izrazom zadovoljstva na svojem mršavem in radovednem obrazu. »Kar se tiče globine, lahko rečem, da ni tukaj največja. Imamo Challengerjevo globino blizu Landonskih otokov, ki meri osem tisoč sedem sto metrov, Planetovo globino pri Filipinskih otokih z deset tisoč osem sto metrov in mnoge druge, toda Maracotova globina je edinstvena po strmini svojega padeja ter je znana tudi zato, ker je niso našli toliki raziskovalci, ki so izdelovali kartu Atlantika. Človek bi težko podvomil...«

Zataknilo se mu je sredi stavka in na njegovem obrazu je bilo opaziti izraz začudenja in izrednega zanimanja. Bill Scanlan in jaz sva, zrocen v njegova ramena, okamenela od prizora, ki so ga uzrle najine oči.

Neko veliko bitje je prihajalo po svetlobnem predoru, ki smo ga bili poslali v brezno. Prav na koncu, kjer se je svetloba izgubljala v temnem prepadu, smo nejasno videli temne obrise nekega nakaznega telesa, ki se je omahovaje in sunčkovito, počasi potiskalo navzgor. Z nerodnim vesljanjem se je dvigalo pliahatujajoč k robu prepada. Ko se je približalo in ko je prišlo v središče svetlobnega snopa, smo lahko jasneje videli njegovo odurno obliko. Bila je neka povsem neznaná zverina, ki je v marsičem bila podobna živalim, ki so nam dobro znane. Ni bila ogromna rakovica, ker je bila predolga, niti orjaški jastog, ker je bila prekratka, pač pa se je najbolj približala oblikam potočnega raka. Na obeh straneh ji je štrlelo dvoje ogromnih klešč in nad črnimi, motnimi ter brezizraznimi očmi je migetal par petmetrskih tipalk. Svetloba

Posta strica Miha

Med pisemci, ki potrpežljivo ča-kajo v mojem predalu, sem zagle-dal tole. Pisala ga je Mankočeva Tatjana iz Postojne. Takole je de-jala:

Dragi stric Miha!

Zelo lepo je bilo, ko sem gledala v gledališču Žogico Nogico. Veš, lut-ke so bile iz Planine. Tudi Zmaja Tolovaja sem videla, babico, dedka in Žogico Nogico. Bilo je veliko od-raslih ljudi, še več pa otrok. Vsi smo skakali od veselja. Tako smo piha-li, da bi prepodili Zmaja! In smo ga res! Ko pa je bilo predstave ko-nec, smo bili vsi žalostni, ker bi ra-di še gledali.

Vidite, tako je napisala Tatjana. No, dragi mali prijatelji, je morda še kdo med vami gledal kakšno lutkovno predstavo? Ce ste gledali, mi pišite! Saj veste, da je stric Miha zelo radoveden.

Naš znanc iz Pivke Marko Vil-har, pa mi je pisal, da bi rad zamenjal z mano. Rad bi prišel v Ko-per, kjer bi se vsak dan od jutra do večera kopal v morju! Velja, Mar-ko! Stric Miha je popolnoma soglašen s tem! Ne vem pa kaj bi k temu dejala Tvoja mamica! No, Marko, budi lepo pozdravljen! Pa vse ostale pionirje iz Pivke pozdravi-vi v imenu strica Miha!

Naša stara znanka iz Trsta Ondi-na Majcen pa mi je v svojem le-pem pismu opisala kako je z brat-cem Ljubom nabirala vijolice. Pre-berite še vi, mali prijatelji, kako le-po je napisala!

Kmalu se bo starka zima morala posloviti od nas in prepustiti svoje mesto prelepi, cvetoči pomladni. Že sedaj opažamo prve znake tega novega življenja. Ob potokih so prvi zacingljivi snežno beli zvončki, zatrobile so prve trobentice in prve vijolice že sramežljivo skrivajo svoje sinje glavice med travo. Od dajnih afriških krajev so nam prinesle drobne lastovke prve pomlad-ne pozdrave.

Precej hladno je bilo tistega po-poldne, ko sva šla z bratcem nabirat vijolice. Sonce je pošiljalo le medle žarke na zemljo, lahen veter je šušljal in pozibaval gole drevesne veje. Iz veže se je oglastil nestren-pen glas malega Ljubotja: »Ondina, pojdiva že enkrat!« »Tako,« sem mu odgovorila in stekla po stopni-cah v vežo. Čez nekaj trenutkov sva že bila na prostem in dihalo svež pomladanski zrak. Z lahnimi koraki in veselim srcem sva se napoti-la proti Bazovici. Medtem, ko sva hodila po gladki poti sva razmisljala, ali bova našla vijolice, ali pa se bova moral vrniti le praznih rok domov.« Ne, praznih rok se ne sme-va vrniti, mamico morava vendar razveseliti s pušeljcem! sem mu ho-tela dopovedati.« Ce bova hodila le po gladki poti, ne bova ničesar naš-

rumen oklep je bil čez tri metre širok in njegova dolžina, brez tipalk, pa najmanj deset metrov.

»Čudovito!« je vzkliknil Maracot in živčno nekaj čečkal v svojo beležnico. »Na pol izbočene oči, elastične lamele, družina lupinarjev, vrsta neznana. Maracotov lupinar — zakaj pa ne?«

»Hudirja, kaj bi sedaj z imenom, toda meni se vse zdi, da gre proti nam!« je zavpil Bill. »Čuje, doktor, kaj ne bi ugasnil luči?«

»Samo še trenutek, da si zabeležim mrežje!« je vzkliknil prirodopisec. »Dobro, sedaj pa lahko.« Obrnil je pretikalo in spet smo bili v popolni temi, razen luč, ki so švigate zunaj kot meteori v brezmesence noči.

»Menda je ni odurnejše zverine na svetu,« je dejal Bill in si brisal potno čelo. »Bilo mi je v želodcu, kot da sem se včeraj napisil najslabšega žganja.«

»Res je, da je strašna na pogled,« je pripomnil Maracot, »in bilo bi grozno imeti opravka z njo, če bi prišli v oblast njenih klešč. Toda iz notranjosti naša kabine jo mirne duše in vso lagodnostjo opazujemo.«

Komaj je spregovoril te besede, se je zaslišalo, kot da bi nekdo s krampon udaril po zunanj steni. Potem pa je na-stalo dolgotrajno praskanje in strganje, ki se je končalo z odsekanim udarcem.

Da vstaja Istra k novem in boljšemu življenju, da je zadihala tudi tam, kjer je bila najbolj kamenita in zapuščena, k tej preobrazbi pomaga s požrtvovanim delom tudi naša žena.

«To je naša mati», je rekla Justa, ko sva stopili v hišo. Da, mati! Tudi v Kopru sem slišala, da rečejo preprosto »mati na Škofijah«, in če ljudje komu rečejo mati, se pravi, da ga imajo radi in da jim veliko pomeni.

Pogovor je stekel gladko in neprišljeno, kakor bi bili vsi skupaj že dobrí znanci, ki so se sestali, da pokramljajo o spominih.

Mati je stara 69 let in čeprav govori počasi in preudarno, kot bi tehtala vsako črko in besedo, se zna hitro, zasukati in se pri govorjenju tudi razvajati, da se zgledajo gube in se zakraše ogenj v očeh.

Rodila se je v Dekanih, bila je najstarejša izmed trinajstih otrok. Mati ji je kmalu umrla in tako je maria Marija že zelo zgodaj skusila, kaj so gospodinjske dolžnosti in delo. Ko se je poročila na Škofiji, ni življenje postalo lažje. Oba z možem sta se mučila na krpi lastne zemlje, toda živeti od tega nista mogla. Zato je Marija prala perilo za tržaško gospodo.

»Dva in trideset let sem bila sožnja tega umazanega perila ošabne italijanske gospode in posebno v začetku sem imela težave, ker nisem znala niti ene italijanske besede. Večkrat sem dobila po ustih, ker sem govorila slovensko.«

»Ko smo že pri slovenski govorici — kako je bilo takrat pri vas s

MARIJA HRVATINOVA,
mati na Škofijah

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK O PLOSKIH NOGAH

Hiti tempo sodobnega življenja pogosto zanemarja važni sestavni del našega telesa — noge. In prav nege nam omogočajo gibanje v prostoru, kar je pravzaprav osnova našemu življenju.

Noje imajo dvojno nalogo: nosijo bremena telesne teže in prenašanje tega bremena pri hoji. Zaradi te velike naloge (saj nosijo včasih ogromno težo) je notranja zgradba nog zelo umetelna, smrtna in čvrsta. Ne bom se spuščal v podrobno opisovanje te zgradbe, vendar moram omeniti bistveno. Posebno masivno je zgrajena notranja stran stopala, zaradi že omenjenih težkih nalog. Pri zdravju, čvrstem stopalu vidimo bočenje izrazitega loka, ki ga drže pokonci mišice. Če te mišice popuste vsled bolezni, utrujenosti ali poškodbe, tedaj stopalni lok pada.

Kosti so sestavljene tako, da omogočajo dviganje in spuščanje tega loka, kar je seveda nujno potrebno za držanje in uravnavanje našega ravnotežja pri stojali ali hoji. Oblika in višina stopalnega loka zavisi od telesne drže in se po potrebi zniža ali zviša po tegu mišic. Ta gibljivost je pri različnih ljudeh zelo različna. Pri tistih, ki hodijo vedno bosi, po naravnem svetu, ali kvečenju nosijo sandale, ostane ta gibljivost neokrnjena vse življene. V civiliziranem svetu pa, kjer že v otroških letih nosimo togo

kulturno-prosvetnim delom?«

Dokler je bila še Avstrija, smo imeli slovenska društva. Ze doma v Dekanih sem pela v zboru prosvetnega društva »Zrinski« in tudi igrala v raznih igrah. Pozneje sem bila oba z možem v pevskem društvu »Slovenija« na Škofiji. Toda ko se je začela prva svetovna vojna, so odšli možje z doma in vse delo je padlo na nas, žene. Pozneje pa je bila tu Italija, ki nam ni pustila nobene svobode in tako je vse zamrlo. Tista leta so bila najtežja.«

»Kako ste preživeli leta druge svetovne vojne?«

Opravljalna sem terensko delo, poročala v premikanju italijanskih in nemških čet, pisala pisma, kajti 42 ljudi s Škofije bi bilo v NOV, vsi naši kmetje pa niso znali pisati.

Po osvoboditvi se je začelo zame pravo življenje. Tako sem organizirala AFŽ, na sestankih smo čitali naše časopise in knjige ter se počasi vzgajale v novem duhu. Mislim, da se danes naša ženska organizacija na Škofiji dobro dela. Potem sem delala tudi pri ljudskem odhodu, pri zadruži in kjer je bilo pač treba. Lahko in lepo je delati zdaj, ko nismo več sužnji, nihče nas ne vleče po ječah in ne tepe po ustih zaradi slovenske govorice. Težko je bilo z nekaterimi, ki se niso mogli spriznati z novimi časi, toda polagoma je le ta ali oni spoznali, kaj je ljudska oblast, priznati je moral, da le nato slabia, kot je mislil in da je veliko naredila.«

Borba naših zavednih ljudi s slепoto nekaterih, to je v Istri najhujje. Kajti ta slepota je nevednost, je ono preračunano začetanje istarskega ljudstva, s katerim je vladala leta fašistična oblast.

Marija Hrvatinova je še danes na Škofiji predsednica AFŽ, je tajnica upravnega odbora KZ in odbornica občinskega ljudskega odbora v Dekanih. Toda to še ni vse. Če se zgoditi komu nesreča, ali kdo zbole, pridejo k materi, kajti ona je tudi predsednica sveta za socialno skrbstvo in ljudsko zdravje pri občini Dekani za Škofije. Tudi v osebnih težavah si rečejo ljudje pomoći in svestri pri materi, ki jim pomaga po svojih močih ter piše tudi prošnje in vloge.

To je življenje ene izmed naših preprostih kmečkih mater, povest naše tužne, kršne Istre, ki meče raz sebe okove dolgoletne zapuščenosti, suženjstva in skromnosti. K njemu dvigu pomaga tudi istrska žena. Ta žena pa tudi vzgaja mladi rod, ki si nabira znanja in moči, da bo trden steber na prenovljeni istrski zemlji.

Dve spomladanski obleki. Posebnost prve je, da ima ovratnik in rokavne zavilke iz drugobarvnega blaga, druge pa, da je rokav spredaj podaljšan do vratnega izreza in da pošerno ukrojena progla tvori ovratnik.

Popoldanska ali večerna obleka iz težke svile, temne barve. Najbolj moderna je črna.

VZGOJA NAŠIH OTROK

Kako razdelimo dan predšolskemu otroku

Pravilno razporejen dnevni čas je za otrokov razvoj izredne važnosti. Otrok moramo v predšolski dobi dajati 4 do 5 obrokov hrane dnevno, moramo mu omogočiti najmanj 3 do 4 ure gibanja na svežem zraku ter mu zagotoviti 1 do 2 uri dnevnega in 11 do 12 ur nočnega spa-

nja. Torej otrok bo vstajal zjutraj ob 7 ali 7.30. Mati ali kdo drugi mu bo pomagal pri oblačenju, umivanju in zajtrku, če pa je otrok že večji, naj vse to napravi samostojno, seveda pod našo kontrolo.

Mnogo otrok gre med 8 in 12 uro v ustanove za predšolske otroke (vrtce, DID) in takrat odrasli nimajo nobene skrbi, kako bo otrok izpolnil čas do kosila.

Toda otroku, ki ostane doma, moramo najti zaposlitev. Otrok je zdaj spočit, poln želje za udejstvovanjem, za aktivnostjo, za skakanjem in za igro. Zato moramo ta čas znati dobro razdeliti. Največkrat izpolnjuje matere ta čas tako, da pošljemo otroka na ulico ali na dvorišče, da se tam igra z drugimi otroki in se potem zanj do kosila ne brigajo več, ker imajo preveč gospodinjskega dela in skrbi.

Ce je le mogoče, vzemite otroka s seboj, ko greste nakupovat vsakodnevne življenjske potrebščine. Ko se vrnete domov, bo otrok rad prisostvovati pripravljanju in kuhanju kosila ter mogoče tudi pomagal, seveda starosti primerno. Tako se bo nekote seznanjal z delom in snago, kar mu bo samo koristilo. Ce nima doma nikogar, ki bi lahko šel z otrokom na sprejetje ali ga peljal na otroško igrišče, ga lahko za nekaj časa pustimo na dvorišče, da se bo igrал s svojimi vrstniki. Toda nujno ga moramo pri tej igri večkrat kontrolirati, da vidimo kaj počne in kako se vede.

Kosilo mora otrok dobiti opoldne in ne sme čakati, da se zberejo tudi vsi odrasli ter tako kositi mogoče šele ob 15. uri. To je potrebno že zato, da gre otrok po kosilu spati za 1 ali 2 uri.

Otrok po kosilu mora spati, pri tem starši ne smejo popuščati, kajti to spanje je nujno za otrokov organizem, ki se takrat spoiče in zbere nove sile. V prostoru, kjer otrok spi, naj bo svež zrak, mir in ne premočna svetloba.

Ko otrok vstane, ga osvežimo z vodo, oblačemo in mu damo malico. Potem naj gre z odraslimi na sprejetje ali pa naj se igra do 18 ali 19 ure. Večerja mora biti za otroka ob 19 ali najkasneje ob 19.30.

Po večerni se otrok lahko še nekaj časa igra ali pogovarja, toda ne smemo dopustiti, da se preveč razigra in skape, sicer ne bo mogel zaspiti. Najpozneje ob 20 uri mora otrok v posteljo, potem ko se je umil in poslovil od odraslih. V spalnici mora biti svež zrak in mir, da bo otrok lahko mirno zaspal.

Kaj mora vedeti vsaka gospodinja - ko kupuje meso

... da je teletina najbolj sočna in najboljša od dobra hranjenega teleta, ki ni mlajše od šest tednov. Dobro teleće meso spoznamo po tem, da so sorazmerno majhne kosti obložene v veliko meso. Meso samo je svetlo rožnate barve in obloženo s skoraj belim lojem.

... da je kakovost mesa odvisna od tega, koliko je bil vol ali krava starata in kako sta bila hranjena. Najboljše je meso od sicer doraslega, toda mladega in dobro hranjenega vola. Goveje meso mora nekaj dni odležati pred uporabo (koliko časa leži, zavisi od letnega časa in temperature).

... da je dobro goveje meso živo rdeče barve, prepredeno z belkastimi, mastnimi nitmi, medtem ko je meso starega vola temno rdeče in obloženo z rumenim lojem.

... da meso starega goveda daje močno in bistro juho, toda meso je suho in žilavo, medtem ko meso mladega goveda da slabo in motno juho, zato pa je sočno in okusno.

Tečaj prve pomoči v Dekanih

V Dekanih je lepo uspelo posvetovanje žene, ki ga je vodila Elda Crljn. Žene so pokazale veliko razumevanje za tečaj prve pomoči, saj so pošljajo redno na tečaj svoje mlajše. Ker pa vidijo, da je ta tečaj živiljensko važen, so sklenile da ga bodo tudi same obiskovale. Obravnavale so tudi kulturno dejavnost na vasi. Med drugim so sklenile, da bodo organizirale kino predstave in druge prireditve v korist gradnje spomenika padlim za svobojo. Objavljabile so tudi, da bodo dale vse za uspeh praznika Prvi maj. Vsekakor je pozdraviti organizacijo žena v Dekanih, ki se hoče uvrstiti med prve na vasi in je pokazala lepo iniciativno.

ZENE po svetu

POZNATE YMO SUMAC —
»UDEZNI GLAS«

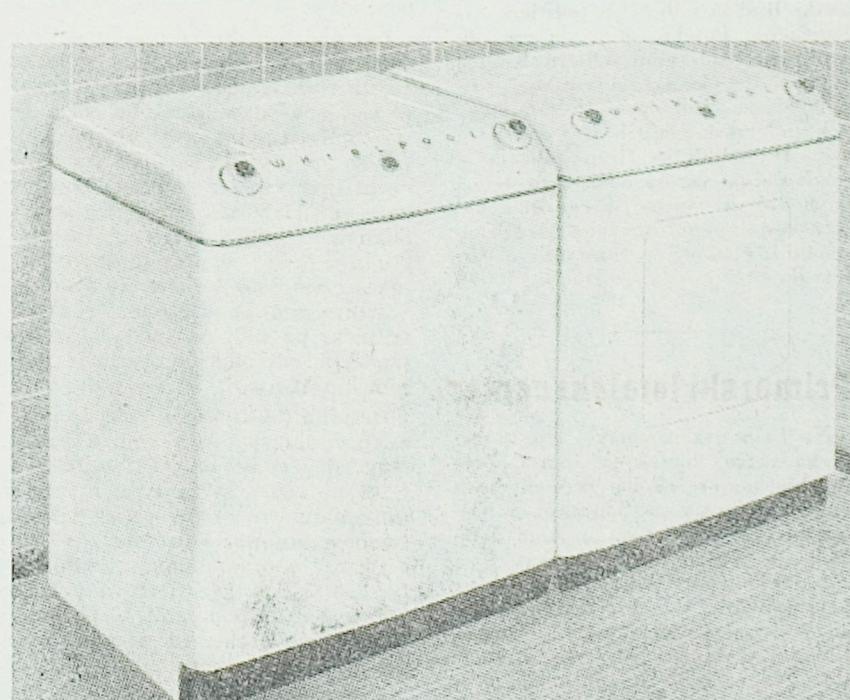
Po radiju ste že gotovo slišali neavadne pesmi, ki jih poje Yma Sumac, ki jo imenujejo tudi »udezni glas« ali »slavček z divjih Kordiljerov«. Povedali vam bomo nekaj o živiljenju te zanimive žene.

Yma Sumac se je rodila pred 24 leti v Andskih Kordiljерih v Južni Ameriki. Svojo mladost je preživela skupaj s starši, ki pripadajo indijanskemu rodu Inka in verujejo v sončnega boga. Že kot otrok je imela Yma čudovit in nenavaden glas. Ko sta zakonen Atahualpa poslušala svojo šesto hčerkko, kako poje religiozne pesmi, sta se prestrašila in sta peljala malo Ymo k rodovnemu čarovniku. Mislila sta pač, da je dekle obsedel shudobni duh. Bila je prava sreča, da čarovniku ni uspelo izgnati shudrega duha iz dekličnega grla, kajti svet bi bil prikrjan za glas, ki ga še ni čul.

Mala Yma je postala duhovnica sončnega boga in je morala ob sončnem vzhodu in zahodu peti pesmi na čast temu bognu. V tem trenutku pa se je pričela tudi njena slava, proglašili so jo za kraljico petja in leta 1940 so zvedeli za njo tudi izven Kordiljerskih planin — pela je v ogromnem amfiteatru v bližini Lime, glavnem mestu Peruja. Tako si je s širinajstimi leti pridobila navdušenje vse Latinske Amerike.

Ko se je Yma poročila s skladateljem Meissem Vivanco, ki je prav tako indijanskega porekla in poznal do potankosti narodno glasbo Inkov, je osvojila poleg Južne Amerike tudi Severno. Ploče z Yminimi indijanskimi pesmimi so postale prava senzacija in publike jo je navdušeno sprejela. Pred kratkim pa je prišla ta pesem tudi v Evropo in si pridobila naklonjenost in občudovalje poslušalcev.

Pravijo, da do danes Yma še ni

ELEKTRIČNI STROJI OLAJŠUJEJO GOSPODINJI DELO: Prvi »zaboji« je avtomatični pralni stroj, ki namovi, opere in splakne naenkrat štiri kg suhega perila, pri tem so tudi sam napolni, izprazni in očisti, tako da gospodinji ni treba drugega, kakor da dva zbirna kolesca uravna po svojih željah. Drugi »zaboji« je avtomatični sušilec z električno ali plinsko napeljavo, posuši in razhladi v 30 minutah štiri kg perila do poljubne suhote, ali popolnoma ali pa tako, da je primerno za likanje.

„Piran“ in „Aurora“ nadaljujeta z zmagami

V 16. kolu nogometnega prvenstva koprsko podzveze so bili doseženi naslednji rezultati: v Sv. Luciji: Piran — Izola 1:0 (0:0), v Sv. Jerneju: Aurora — Soline 4:0 (3:0), v Dekanih: Jadran — Brtonigla 0:0 in v Umagu: Umag — Momjan 3:0 (2:0).

Nedeljska srečanja so prinesla zopet dve točki vodječima na tabeli Piranu in Aurora. Dočim je Aurora gladko obračunala s svojim nasprotnikom, se imajo Piranečani le sreči zahtevali, da so odnesli celoten izkušček proti razigrani Izoli. Med obema vodečima kluboma Piranom in Aurora in tretjem plasiranim Odredom je zdaj sedem oziroma 6 točk razlike in ni računati, da bi se še kdovrnil v borbo za prvo mesto.

V nedeljo so na sporednu naslednja srečanja: V Brtonigli Brtonigla — Piran, v Izoli Izola — Proleter, v Bujah Buje — Umag, v Kopru Aurora — Momjan in v Sv. Jerneju Soline — Jadran.

Uspeh predvojaške vzgoje v sežanskem okraju

Naši mladinci predvojaške vzgoje se iz leta v leto bolj zavedajo kriсти in važnosti predvojaške vzgoje, kjer imajo možnost pridobiti mnogo teoretičnega in praktičnega vojaškega znanja. To znanje je potrebno vsakomur še predno nastopi oddelenju vojaškega roka. Naši mladinci se tudi zavedajo, da je lahko naša državna oblast skrajšala vojaški rok od 3 na 2 leta, prav zaradi uspehov, dosegelih v predvojaški vzgoji.

V dneh od 9. do 18. marca t. l. so se vršili predvojaški tečaji za kmečke mladince. V centru Grabrovici na Krasu, v Vrabčah, v Misličah, v Obrovem, v Črniku in v Gradišču so se mladinci v navedenih dneh pridno učili v praktičnih vajah in teoretičnem znanju vojne tehnik. V centru Gradišče in Vrabče so se vaj udeležili prav vsi obveznički, pa tudi zanimanje za študij je bilo zelo dobro. V centru Misliče je bilo prisotnih 98%. Nekoliko slabša udeležba t. j. 96% je bila v Obrovem.

Tečaje so po vseh centrih vodili rezervni oficirji. Najboljša od teh pa sta se pokazala tovarša Seražin Ivan iz Štajaka, instruktor centra na Vrabčah in Ojo Viktor, instruktor centra v Črniku. Oba sta si prizadevala z vsemi silami dosegli čimboljše uspehe.

Vaje — tečaji so se po vseh centrih vršile vsak dan skozi 10 dni od sedme ure zjutraj do dveh popoldne.

Vojnemu odseku so pri organizaciji nudili potrebljno pomoč tudi občinski ljudski odbori in politične organizacije. Posebna poljava gre občinskemu ljudskemu odboru Komenc in Gradišče, ki sta si vseskozi prizadevala za čimboljše rezultate.

V delavskih centrih v Sežani, Divenči, Dutovljah in Hrpeljah pa se predvojaška vzgoja vrši vsak teden po nekaj ur. Najboljše rezultate dosegla sedaj center Sežana pod vodstvom instrukturjev rezervnih oficirjev Rapotec Cirila in Dolgan Radoča. J.V.

Primorski letalski center

Na Primorskem imamo lepe pogoste za razvoj letalskega športa. Zelo ugodne aero-termične razmere nam omogočajo uspešno jadranje, modeštarstvo in padalstvo, številna letašča pa tudi motorno letanje.

Letaški šport na Primorskem je še v povojnih. V nekaterih krajih so sicer že začeli delati letalski krožki, ki pa niso dosegli nekih večjih uspehov. Najmočnejši je bil Aeroklub v Postojni, ki si je nabavil osnovna sredstva za letanje, si zgradil hangar in imel tudi stalnega pilotaprofesionalca. To mu je omogočilo širši razvoj in končno tudi pobudo za ustanovitev primorskega letalskega centra.

V soboto so se v Tolminu sestali zastopniki vseh primorskih okrajev in ustanovili primorski letalski od-

bor. Za predsednika so izvolili Julijana Uehla iz Postojne, za tajnika pa Borisa Gerzelja iz Ajdovščine. Razen tega so formirali tudi strokovni odbor, ki ga sestavljajo štirje pilote.

Novemu odboru želimo pri delu za napredek letalstva mnogo uspehov. B.R.

Košarkaši ljubljanskega Železničarja v Kopru

Član zvezne košarkaške lige ljubljanski Železničar se že nekaj časa mudi na treningu v Kopru. V nedeljo je odigral prijateljsko tekmo s koprsko Auroro in zmagal z visokim rezultatom 63:30. Ljubljancam se je pozvalo, da še niso v stari formi, čeprav so na trenutku prikazali hitro in smiselnino igro. Domčini so se požirovalno borili in prikazali nekaj lepih kombinacij, ki so navdušile številne gledalce.

16. aprila se bosta srečala v borbi za naslov svetovnega boksarskega prvaka Rocky Marciano in starci Joe Walcott. 28-letni svetovni prvak Marciano je prepričan v svoj uspeh. V 43 profesionalnih srečanjih in bil še nikoli porazen, v 38 srečanjih pa je zmagał s k.o.

BARBA VANC PRAVI...

Oni dan sem prišel v Cerkno in sem mimogrede pokusal skozi okno farovža. Uganite, kaj sem videl? Gospod dekan se je za »bogajme« bril kar brez žafje. Rad bi bil vstopil in vprašal za novi recept, pa mi je prijatelj Miha dejal, da ni »gvišenok«, ker je gospod dekan zelo »radodaren« in ustvarja lastno »kumulacijo«. Ne boš dekan še mene pospravil v »kumulacijo« sem dejal in jo popihal v —

Log pod Novaki, kjer je turistična gostilna, ki jo vodi zelo pobožen gostilničar Metod. To sem sklepal iz tega, da je v kotu nad mizo še vedno Kristus na križu, na mizi pa kot se za gostilno spodobi tradicionalni liter vina, v katerega pa (tako sem slišal) zelo rad pregloboko pokuka — gostilničar sam. Jaz Vane, ki vem kaj je prav in kaj ne, bi takole svetoval: Kristus ne spada v gostilno, ampak v cerkev, tak gostilničar pa tudi ne spada v gostilno, ki je cilj obiskov številnih inozemskih turistov.

Desetim Cerkljanom, ki so se prav za prvi dan pomiladi zelo borbeno obnašali, (če so bili taki tudi med NOB ne vem), se za žive in mrtve »objemali« in navdušeno rjoveli Bachovo himno: »Auf biks,« »Kručeks,« »Porkamadona,« »Porkafiks,« »Ti bom pustil čreva v srajso,« in še več podobnih, bi povedal, da bi svojo borbenost pokazali raje pri bolj kulturnem delu.

V Kanalu ob Soči sem v veži čakalnice na železniški postaji bral v izvlečku iz splošnih predpisov o prevozu potnikov tudi besede: »vozno karto,« »pridržavajo« in »potnik, ki se zlosti.« Viš Vane, sem dejal sam sebi, misil si, da samo v Istri še ne znajo pravilno pisati, zdaj pa vidiš, da tudi tu »žbaljajo.« Tako te »toka«, da moraš biti na stara le-

ŠAH

Pomemben uspeh Gligorića

Na mednarodnem šahovskem turnirju v Mar del Plati (Argentina) je naš velenojster Gligorić dosegel pomemben uspeh. V 12. kolu je premagal favorita turnirja velenojstva Najdorfa in s točko in pol prednosti zasedel prvo mesto na tabeli. Do konca turnirja morajo odigrati še šest kol. Strokovnjaki menijo, da je Gligorić prvo mesto zagotovljeno, ker ima do konca turnirja slabše nasprotnike in je v odlični formi. Tudi naš drugi predstavnik na tem turnirju dr. Trifunović je v zadnjih kolih popravil svoj položaj in je trenutno na petem mestu.

* * *

Pretekli teden je bil na Raketu dvoboje med šahovskima sekcijama Partizana iz Postojne in Rakete. Zmagali so Postojčani z rezultatom 5:3 in si tako prizorili naslov okrožnega moštvenega prvaka. Za naslov prvaka Primorske bodo Postojčani igrali s SD Tolminom.

* * *

Šahovski turnir za prvenstvo Kopra se bliža h koncu. Po trinajstem kolu je še vedno v vodstvu Hribar z 10 točkami (3), kar predstavlja za zdaj 100% uspeh. Na drugem mestu je Šaranović 8 (1), nakar sledi Petričič 7 in pol (2), Šebalj 7 (3), Hilčel 6 in pol (2), itd. Zaradi velikega števila prekinjenih in odloženih partij pa je seveda to stanje še zelo nejasno. Ob tej priložnosti bi omenili, da je odnos nekaterih igralcev do turnirja skrajno malomoren in bi priporočali odboru društva, da izreče tudi disciplinske kazni.

Sredi aprila se bo začel v Kopru II. turnir za prvenstvo jugoslovenske cone, na katerem bo predvidoma sodelovalo 10 najboljših šahistov tegega področja.

Najvažnejši sporedi

SOBOTA, 4. IV.: 14.30 Jezikovni pogovori; 14.40 Domači zvoki; 18.15 Igra malih orkestrov Šrečka Dražila; 18.30 Monja široka cesta; 19.00 Večerne vesti; 21.00 Radijski roman: John Steinbeck — Sadovi jeze; 21.30 Ritem in popevki v soboto zvečer vmes ob 22.00 Od sobote do sobote.

NEDELJA, 5. IV.: 8.30 Za naše kmetovalce; 9.00 Mladinska oddaja: Keeke ter pogovor s pionirji; 13.30 Poročila; 13.45 Glasba po željah; 15.00 Z mikrofonom med našim ljudstvom (V kraljestvu strelaktitov in stalaktitov); 15.20 »Oj zmršam vesel...; 15.40 Zabavni orkestri in marsički vmes; 16.30 Slušna igra: B. Apple »Ranjen, a ne na smrt«; 18.30 Slovenska pesem ob slovenskem Jadranu, 19.00 Večerne vesti. — PONEDELJEK, 6. IV.: 11.00 Koncert orkestra JLA iz Portoroža p. v. Josipa Jankovića; 11.30 Žena in dom; 13.30 Poročila; 14.40 Domači zvoki; 18.15 Dobro — bolje — najboljše: zabavna ponedeljkova revija; 19.00 Večerne vesti. — TOREK, 7. IV.: 14.30 Iz športnega sveta; 14.40 Domači zvoki; 18.15 Pestra partitura zabavnih motivov; 19.00 Večerne vesti; 20.00 Giuseppe Verdi: »Otello«; 22.15 Glasba za ples. — SREDA, 8. IV.: 11.30 Šolska ura: Nov predmet v naših šolah; 14.30 Kulturne razgledi; 14.40 Domači zvoki; 18.15 Glasbeni portreti: Umrl je skladatelj Sergej Prokošev; 20.30 Slovenski pevski zbori nastopajo; 21.00 Radijski roman: J. Steinbeck »Sadovi jeze«. — ČETRTEK, 9. IV.: 14.30 Po svetu odkrov; 14.40 Domači zvoki; 18.30 Iz ljudske revolucije; 18.40 Iz partizanskih logov. — PETEK, 10. IV.: 11.30 Emisija za djece; 14.30 Strani naše zgodbivne; 14.40 Domači zvoki; 15.00 Šolska ura: Nov predmet v naših šolah; 21.00 Slušna igra: Mira Pucova — »Operacija«; 22.00 Spred za ples in razvedričo.

Obvestilo centralne uprave bolnic

Ambulantni kirurški pregledi in tedni sprejemni bolnikov v bolnici v Izoli se vršijo ob torkah, četrtekih in sobotah od 10. do 12. ure.

Ortoped vrši pregled vsak ponedeljek od 11. do 13. ure.

Okrajni zbor Socialistične zveze delovnega ljudstva bo zasedal v soboto, 4. aprila t. l. ob 8. uri v malo dvorani ljudskega gledališča v Kopru z naslednjim dnevnim redom:

1. referat o politični situaciji,
2. razpis volitev v osnovne in občinske odbore ter okrajni odbor Socialistične zveze delovnega ljudstva,
3. razno.

sekretar:
Čotar Albin I. r.

Upravni odbor Okrajne zadružne poslovne zveze za okraj Koper je na svoji seji dne 21. marca 1953 sklenil, da na podlagi 18. člena pravil Okrajne zadružne poslovne zveze skliče svoj IV. redni občni zbor, ki bo dne 11. aprila 1953 ob 8. uri zjutraj v malo dvorani gledališča »Ristoria« v Kopru z naslednjim

dnevnim redom:

1. Otvoritev zbora, izvolitev delovnega predsedstva, zapisnikarja in dveh overovateljev zapisnika.
2. Izvolitev verifikacijske komisije.
3. Poročilo overovateljev zapisnika III. rednega občnega zobra.
4. Poročila:
 - a) poročilo upravnega odbora OZPZ v Kopru,
 - b) čitanje bilance OZPZ, zadružnega podjetja »Fructus« in zadružne mehanične delavnice,
 - c) poročilo nadzornega odbora OZPZ v Kopru,
 - d) poročilo verifikacijske komisije.
5. Diskusija o gornjih poročilih in potrditev istih ter bilance.
6. Razrešitev upravnega in nadzornega odbora.
7. Sprememba 1., 3., 7., 18., 19., 21. in 22. člena pravil Okrajne zadružne poslovne zveze.
8. Predlog za razdelitev dobitka ali kritje poslovne izgube Okrajne zadružne poslovne zveze, podjetja Fructus in zadružne mehanične delavnice.
9. Volitev upravnega in nadzornega odbora Okrajne zadružne poslovne zveze.
10. Ustanovitev zadružnega podjetja za obnovno vinogradništvo in sadjarstvo pri OZPZ — VINOSAD.
11. Imenovanje zadružnega sveta Okrajne zadružne poslovne zveze pri podjetju Fructus.
12. Predlog proračuna Okrajne zadružne poslovne zveze za leto 1953 in določitev prispevkov zadrug Okrajni zadružni poslovni zvezki.
13. Predlog za investicije.
14. Določitev zneska do katerega se lahko podjetja Fructus in VINO-SAD zadolžita pri Narodni baniki.
15. Pritožbe in predlogi.
16. Razno.

Po členu 19. pravil je občni zbor sklepén, če je na njem zastopanih vsaj $\frac{2}{3}$ deležev, v nasprotнем primeru se občni zbor vrši 15 dni pozneje na istem mestu, ob isti urki in z istim dnevnim redom.

Smrt fašizmu — Svoboda narodu!

Podpredsednik:
Ruzzier Peter I. r.

Predsednik:
Knez Ivan I. r.

Opozorilo naročnikom

Prosimo vse naročnike, da čimprej poravnajo naročino po položnicalih, ki smo jih priložili zadnjim številкам. Novi naročniki in vsi, ki še niso prejeli položnico, naj nakažejo naročino na naš tekoči račun pri NB 657-T-162.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Štolfa — Tiska tiskarna »Jadran« v Kopru.
Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorijeva ulica 26, tel. 170, poštni predel 2 — Številka tekočega računa pri Narodni banki v Kopru 657-T-162 Letna naročina 500 din, polletna 250 in četrletna 130 din.

Na svodenje čez teden dni —

Vane